Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
TAMARA ĆAPETA
της 17ης Νοεμβρίου 2022[1]

Υπόθεση C-123/21 P

Changmao Biochemical Engineering Co. Ltd
κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως – Ντάμπινγκ – Προσδιορισμός της κανονικής αξίας – Μεθοδολογία της "ανάλογης χώρας" – Άρθρο 2, παράγραφος 7, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1036 – Άρθρο 15 του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως της Κίνας στον ΠΟΕ – Εξουσία δικαστικού ελέγχου – Απόφαση Nakajima κατά Συμβουλίου»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση υπόθεση αφορά την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε η Changmao Biochemical Engineering Co. Ltd (στο εξής: αναιρεσείουσα), με την οποία ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 2020, Changmao Biochemical Engineering κατά Επιτροπής[2] (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση). Με την απόφαση εκείνη, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της αναιρεσείουσας με αίτημα την ακύρωση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2018/921 (στο εξής: προσβαλλόμενος κανονισμός)[3], διά του οποίου διατηρήθηκαν οι δασμοί αντιντάμπινγκ που είχαν επιβληθεί στις εξαγωγές τρυγικού οξέος της αναιρεσείουσας από την Κίνα.

2. Στο σκέλος της αιτήσεως αναιρέσεως που είναι κρίσιμο για τις παρούσες προτάσεις[4], η αναιρεσείουσα αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι δεν μπορεί να εξετάσει τη νομιμότητα του άρθρου 2, παράγραφος 7, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1036 (στο εξής: βασικός κανονισμός)[5], υπό το πρίσμα των συμφωνιών του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (στο εξής: ΠΟΕ), και ιδίως, του άρθρου 15 του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως της Κίνας στον ΠΟΕ[6] (στο εξής: πρωτόκολλο προσχωρήσεως). Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αίτηση

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 Απόφαση T-541/18 (μη δημοσιευθείσα, EU:T:2020:605).

3 Εκτελεστικός κανονισμός της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 2018, για την επιβολή οριστικού δασμού αντιντάμπινγκ στις εισαγωγές τρυγικού οξέος καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας έπειτα από επανεξέταση ενόψει της λήξης ισχύος των μέτρων αντιντάμπινγκ σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1036 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2018, L 164, σ. 14)].

4 Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις επικεντρώνονται αποκλειστικά στον πρώτο λόγο αναιρέσεως.

5 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2016, για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2016, L 176, σ. 21).

6 Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, πρωτόκολλο για την προσχώρηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (WT/L/432, 23 Νοεμβρίου 2001).

αναιρέσεως εγείρει σημαντικά ζητήματα σε σχέση με τα όρια του δικαιοδοτικού ελέγχου του Δικαστηρίου επί νομικών πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης υπό το πρίσμα του δικαίου του ΠΟΕ.

II. Ιστορικό της διαφοράς

3. Στις 7 Δεκεμβρίου 1995, η Κυβέρνηση της Κίνας υπέβαλε αίτηση προσχωρήσεως στη συμφωνία για την ίδρυση του ΠΟΕ, δυνάμει του άρθρου XII της συμφωνίας αυτής. Την ίδια ημέρα, συστάθηκε ομάδα εργασίας του ΠΟΕ για την προσχώρηση, προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία ως προς τους όρους προσχωρήσεως που θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτοί τόσο από την Κίνα όσο και από το σύνολο των μελών του ΠΟΕ. Στις διαπραγματεύσεις αυτές μετείχε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της.

4. Την 1η Δεκεμβρίου 2001, η Κίνα προσχώρησε στον ΠΟΕ. Στο πλαίσιο της διαδικασίας προσχωρήσεώς της, η εν λόγω χώρα συμφώνησε να αναλάβει διάφορες δεσμεύσεις, οι οποίες αποτυπώθηκαν στο πρωτόκολλο προσχωρήσεως. Μεταξύ άλλων, το συγκεκριμένο πρωτόκολλο προέβλεπε ένα καθεστώς υπολογισμού της κανονικής αξίας στις έρευνες αντιντάμπινγκ, το οποίο διαφοροποιείται από τους περιεχόμενους στη συμφωνία αντιντάμπινγκ του ΠΟΕ (στο εξής: ΣΑ) κανόνες.

5. Ειδικότερα, το άρθρο 15, στοιχείο α′, του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως περιέχει κανόνες σχετικά με τον προσδιορισμό της κανονικής αξίας σε διαδικασίες αντιντάμπινγκ, οι οποίοι παρέχουν στις αρμόδιες για τις έρευνες αρχές των μελών του ΠΟΕ τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν μεθοδολογία που δεν στηρίζεται σε αυστηρή σύγκριση με τις εγχώριες κινεζικές τιμές και κόστη. Η χρήση της συγκεκριμένης μεθοδολογίας έχει ιδιαίτερη πρακτική σημασία, καθόσον σημαίνει ότι οι τιμές και τα κόστη των Κινέζων παραγωγών μπορούν να μη ληφθούν υπόψη από την αρμόδια για την έρευνα αρχή με αποτέλεσμα να μην παρέχεται ακριβής εικόνα της πραγματικής κανονικής αξίας του εκάστοτε εξεταζόμενου προϊόντος.

6. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 15, στοιχείο δ′, του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως, τμήμα του καθεστώτος αυτού θα έπαυε να ισχύει 15 έτη μετά την ημερομηνία προσχωρήσεως της Κίνας στον ΠΟΕ. Η χρονική αυτή περίοδος συμπληρώθηκε την 11η Δεκεμβρίου 2016.

7. Στις 19 Απριλίου 2017, και συνεπώς, όπως συμφωνούν άπαντες οι μετέχοντες στη διαδικασία, μετά τη λήξη της δεκαπενταετούς περιόδου που προβλέπεται από το πρωτόκολλο προσχωρήσεως[7], η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση για την έναρξη διαδικασίας επανεξέτασης ενόψει της λήξης ισχύος των μέτρων αντιντάμπινγκ που εφαρμόζονται στις εισαγωγές τρυγικού οξέος καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας[8].

8. Με την εν λόγω ανακοίνωση, η Επιτροπή ενημέρωσε τους ενδιαφερόμενους ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 7, στοιχείο α′, του βασικού κανονισμού, η κανονική αξία καθορίζεται με τη χρήση της αποκαλούμενης μεθοδολογίας της «ανάλογης χώρας»[9]. Η

[7] Πρέπει να επισημανθεί ότι, μολονότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, άπαντες οι μετέχοντες στη διαδικασία συμφώνησαν ότι η σχετική έρευνα κινήθηκε μετά τη λήξη της δεκαπενταετούς περιόδου που προβλεπόταν από το πρωτόκολλο προσχωρήσεως, εντούτοις, ουδόλως αποσαφηνίστηκαν οι συνέπειες της εν λόγω λήξεως, ούτε καν από τα ίδια τα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

[8] Ανακοίνωση για την έναρξη διαδικασίας επανεξέτασης ενόψει της λήξης ισχύος των μέτρων αντιντάμπινγκ που εφαρμόζονται στις εισαγωγές τρυγικού οξέος καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ΕΕ 2017, C 122, σ. 8).

[9] Ανακοίνωση για την έναρξη διαδικασίας επανεξέτασης ενόψει της λήξης ισχύος των μέτρων αντιντάμπινγκ που εφαρμόζονται στις εισαγωγές τρυγικού οξέος καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, σημείο 5.2.2.

χρήση της ως άνω μεθοδολογίας στη συγκεκριμένη έρευνα κατέστη δυνατή λόγω του εκ του νόμου χαρακτηρισμού της Κίνας ως «οποιασδήποτε χώρα[ς] χωρίς οικονομία της αγοράς που είναι μέλος του ΠΟΕ» στο άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β′, του βασικού κανονισμού.

9. Στην πράξη, η χρήση της μεθοδολογίας της «ανάλογης χώρας» παρέχει τη δυνατότητα υπολογισμού της κανονικής αξίας των εισαγωγών με βάση τις τιμές σε μια κατάλληλη χώρα με οικονομία της αγοράς και όχι βάσει των τιμών και των δαπανών στη χώρα εξαγωγής, στην οποία οι τιμές και τα κόστη θεωρείται ότι δεν έχουν καθοριστεί υπό όρους οικονομίας της αγοράς[10]. Η εν λόγω μεθοδολογία επιβάλλεται βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 7, στοιχείο β′, του βασικού κανονισμού, εκτός εάν οι παραγωγοί που υπόκεινται στην έρευνα είναι σε θέση να αποδείξουν ότι υπόκεινται σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς όσον αφορά την κατασκευή και την πώληση του οικείου ομοειδούς προϊόντος. Ως εκ τούτου, η μεθοδολογία της «ανάλογης χώρας» διαφέρει από τη συνήθη μεθοδολογία που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφοι 1 έως 6, του βασικού κανονισμού, κατά την οποία η κανονική αξία υπολογίζεται βάσει των εγχώριων τιμών και δαπανών στη χώρα εξαγωγής.

10. Η Επιτροπή ενημέρωσε την αναιρεσείουσα, τους λοιπούς παραγωγούς – εξαγωγείς στην Κίνα καθώς και την Κινεζική Κυβέρνηση για την κίνηση της διαδικασίας επανεξετάσεως και την πρόθεσή της να χρησιμοποιήσει τη μεθοδολογία που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο α′, του βασικού κανονισμού. Ουδείς εκ των ενδιαφερομένων συνεργάστηκε στη διαδικασία επανεξετάσεως.

11. Στις 28 Ιουνίου 2018 η Επιτροπή εξέδωσε τον προσβαλλόμενο κανονισμό διατηρώντας τους δασμούς αντιντάμπινγκ[11]. Όσον αφορά τη διαπίστωση υπάρξεως ντάμπινγκ, η Επιτροπή υπολόγισε την κανονική αξία σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο α′, του βασικού κανονισμού[12].

III. Προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

12. Με αίτηση που άσκησε στις 12 Σεπτεμβρίου 2018 ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η νυν αναιρεσείουσα ζήτησε την ακύρωση του προσβαλλόμενου κανονισμού. Μεταξύ άλλων, η νυν αναιρεσείουσα υποστήριξε, ουσιαστικά, ότι η κανονική αξία για τις εισαγωγές τρυγικού οξέος έπρεπε να υπολογιστεί βάσει του άρθρου 2, παράγραφοι 1 έως 6, του βασικού κανονισμού, διότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β′, του εν λόγω κανονισμού (και, επομένως, η χρήση της μεθοδολογίας της «ανάλογης χώρας» που περιέχεται στο άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο α′) είχε παύσει να ισχύει σε εισαγωγές από την Κίνα μετά την παρέλευση της δεκαπενταετούς περιόδου που προβλέπεται από το άρθρο 15, στοιχείο δ′, του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

13. Συνεπώς, το σχετικό επιχείρημα συνίστατο στο ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β′, του βασικού κανονισμού, στον βαθμό που αντιβαίνει στο πρωτόκολλο προσχωρήσεως, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής στις εισαγωγές από την Κίνα μετά την 11η Δεκεμβρίου 2016. Ως εκ τούτου, όπως υποστηρίζει η νυν αναιρεσείουσα, η Επιτροπή δεν μπορούσε να εφαρμόσει τη μεθοδολογία της «ανάλογης χώρας» λόγω «έλλειψης νομικής βάσης για την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 7» στην υποκείμενη έρευνα.

[10] Επί των πρακτικών προβλημάτων εφαρμογής της μεθοδολογίας της «ανάλογης χώρας», βλ. Zang, M. Q., «The WTO contingent trade instruments against China: what does accession bring?», *International and Comparative Law Quarterly*, τόμος 58, 2009, σ. 321 έως 351, και ειδικώς σ. 326 έως 330.

[11] Προσβαλλόμενος κανονισμός, αιτιολογική σκέψη 181.

[12] Όπ.π., αιτιολογική σκέψη 45.

14. Στις 16 Δεκεμβρίου 2020, το Γενικό Δικαστήριο εξέδωσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Υπενθύμισε ότι «λαμβανομένου υπόψη του χαρακτήρα και του σκοπού τους, οι συμφωνίες του ΠΟΕ δεν συγκαταλέγονται, κατ' αρχήν, μεταξύ των κανόνων υπό το πρίσμα των οποίων μπορεί να ελεγχθεί δικαστικώς η νομιμότητα μέτρων που θεσπίστηκαν από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης» [13].

15. Η νυν αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί αυτό το «κατ' αρχήν» συμπέρασμα. Αντιθέτως, υποστηρίζει ότι η περίπτωσή της καλύπτεται από την εκ μέρους της αποκαλούμενη «πρώτη εξαίρεση» του προαναφερθέντος κανόνα, όπως αυτή αναπτύσσεται στην απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο επί της υποθέσεως Nakajima [14].

16. Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε ότι στη νομολογία υπάρχουν δύο περιπτώσεις στις οποίες θεωρήθηκε δυνατός ο δικαστικός έλεγχος της νομιμότητας μέτρων Ένωσης υπό το πρίσμα των συμφωνιών του ΠΟΕ. Η πρώτη αφορά την περίπτωση που «η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την πρόθεση να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που αναλήφθηκε στο πλαίσιο των εν λόγω συμφωνιών» [15] (όπως έγινε δεκτό ότι ίσχυε στην κατάσταση στην οποία στηρίχθηκε η απόφαση Nakajima) και η δεύτερη είναι «όταν το επίμαχο μέτρο της Ένωσης παραπέμπει ρητώς σε συγκεκριμένες διατάξεις των συμφωνιών αυτών» [16] (όπως προκύπτει από τις περιστάσεις που ανέκυψαν στο πλαίσιο της αποφάσεως Fediol [17]).

17. Η νυν αναιρεσείουσα δεν αμφισβήτησε την αδυναμία εφαρμογής της αποφάσεως Fediol, λαμβανομένου υπόψη του ότι οι επίμαχες πράξεις της Ένωσης δεν παραπέμπουν ρητώς στο δίκαιο του ΠΟΕ.

18. Το Γενικό Δικαστήριο, στηριζόμενο στην απόφαση Rusal Armenal [18], έκρινε ότι η απόφαση Nakajima δεν έχει εφαρμογή, καθόσον το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, είναι το αποτέλεσμα της προθέσεως του νομοθέτη να θεσπιστεί «ένα ειδικό καθεστώς λεπτομερών κανόνων για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας για εισαγωγές από χώρες που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας» [19].

19. Επικουρικώς, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η νυν αναιρεσείουσα προέβαλε και ένα δεύτερο επιχείρημα, κατά το οποίο, στην περίπτωση που κρινόταν ότι η απόφαση Nakajima δεν έχει εφαρμογή, η ίδια θα πρέπει να τύχει της «τρίτης εξαιρέσεως» [20]. Η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα «να επικαλείται ευθέως τις διατάξεις μιας διεθνούς συμφωνίας […] όταν η επίμαχη διεθνής συμφωνία επιτρέπει την παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα και το δίκαιο της Ένωσης χρησιμοποιεί την εξουσία αυτή, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση

[13] Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψη 58).

[14] Απόφαση της 7ης Μαΐου 1991, Nakajima κατά Συμβουλίου (C-69/89, στο εξής: απόφαση Nakajima, EU:C:1991:186, σκέψεις 29 έως 32), μολονότι θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, η τρέχουσα ερμηνεία της αποφάσεως Nakajima στηρίζεται στην επανεκτίμηση της αποφάσεως αυτής στο πλαίσιο της αποφάσεως της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-280/93, EU:C:1994:367, σκέψη 111).

[15] Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψη 60).

[16] Όπ.π.

[17] Απόφαση της 22ας Ιουνίου 1989, Fediol κατά Επιτροπής (70/87, στο εξής: απόφαση Fediol, EU:C:1989:254, σκέψεις 19 έως 23) [στην υπόθεση εκείνη η πράξη του δικαίου της Ένωσης παρέπεμπε ρητώς σε κανόνες του διεθνούς δικαίου που στηρίζονταν στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (στο εξής: ΓΣΔΕ) και για τον λόγο αυτό το Δικαστήριο έκρινε ότι μπορούσε να ασκήσει την αρμοδιότητά του προκειμένου να ερμηνεύσει τις σχετικές διατάξεις της ΓΣΔΕ].

[18] Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494, στο εξής: απόφαση Rusal Armenal).

[19] Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψη 65).

[20] Η αναιρεσείουσα αναφέρεται στην κατάσταση που ίσχυε στην υπόθεση Nakajima ως πρώτη εξαίρεση και στην κατάσταση που ίσχυε στην υπόθεση Fediol ως δεύτερη εξαίρεση. Επί της εσφαλμένης χρήσεως της λέξεως «εξαίρεση» όσον αφορά τις αποφάσεις Nakajima και Fediol, βλ. σημεία 46 επ. των παρουσών προτάσεων.

υπόθεση»[21]. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τη συγκεκριμένη επιχειρηματολογία, πρώτον, διότι έκρινε ότι αυτή δεν διαφοροποιούνταν από την ισχύουσα στην υπόθεση Nakajima κατάσταση, και, δεύτερον, διότι θεώρησε απρόσφορο να προβεί στην αναγνώριση υπάρξεως μιας τέτοιας «νέας» περιπτώσεως[22].

20. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η νυν αναιρεσείουσα δεν μπορούσε να στηριχθεί στο πρωτόκολλο προσχωρήσεως προκειμένου να αντιταχθεί στην εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού[23]. Με βάση ιδίως τα ανωτέρω, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση ακυρώσεως που είχε ασκήσει η νυν αναιρεσείουσα.

IV. Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

21. Με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε στις 26 Φεβρουαρίου 2021 ενώπιον του Δικαστηρίου, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να κάνει δεκτά τα αιτήματα της προσφυγής της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και να ακυρώσει τον προσβαλλόμενο κανονισμό κατά το μέτρο που την αφορά, καθώς και να καταδικάσει την Επιτροπή, τη Distillerie Bonollo SpA, την Industria Chimica Valenzana (ICV) SpA και την Caviro Distillerie Srl (στο εξής: παρεμβαίνουσες) στα δικαστικά έξοδα τόσο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως όσο και της υποθέσεως T-541/18.

22. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως βάλλει κυρίως κατά τριών σκέψεων της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Αυτές είναι, αντιστοίχως, η σκέψη 64 (στην οποία απορρίφθηκε η δυνατότητα εφαρμογής της απόφασης Nakajima στην υπό κρίση περίπτωση), η σκέψη 65 (στο πλαίσιο της οποίας εφαρμόστηκε η απόφαση Rusal Armenal προκειμένου να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού αποτελεί ανεξάρτητη προσέγγιση του δικαίου της Ένωσης για εισαγωγές από χώρες που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας) και η σκέψη 74 (στην οποία απορρίφθηκε το επιχείρημα της αναιρεσείουσας σχετικά με την ύπαρξη «τρίτης εξαιρέσεως»).

23. Από την πλευρά της, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από τις παρεμβαίνουσες, ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

24. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, που διεξήχθη στις 8 Σεπτεμβρίου 2022, κατέθεσαν τις παρατηρήσεις τους η αναιρεσείουσα, οι παρεμβαίνουσες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή.

V. Επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

25. Το βασικό επιχείρημα της αναιρεσείουσας έγκειται στο ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, συνιστά πρόθεση εφαρμογής, στο δίκαιο της Ένωσης, κατά την έννοια της αποφάσεως Nakajima, των συνεπειών της λήξης της προβλεπόμενης από το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως περιόδου.

[21] Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψη 74).

[22] Όπ.π.

[23] Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψη 67).

26. Προς επίρρωση του ως άνω επιχειρήματος, η αναιρεσείουσα επικαλείται κατά κύριο λόγο τα σημεία 54 και 55 της αιτιολογικής εκθέσεως της προτάσεως της Επιτροπής για απόφαση του Συμβουλίου του 2001 σχετικά με την προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ (στο εξής: πρόταση του 2001) [24]. Τα δύο αυτά σημεία αφορούν τη μεθοδολογία υπολογισμού της κανονικής αξίας των εισαγωγών από την Κίνα, με το δεύτερο σημείο να εξηγεί ότι οι «ειδικές διαδικασίες για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες κινέζοι εξαγωγείς, οι οποίοι ενδέχεται να μην συναλλάσσονται υπό τις συνήθεις συνθήκες οικονομίας αγοράς, προβάλλουν ισχυρισμό περί ντάμπινγκ, θα εξακολουθήσ[ουν] να ισχύ[ουν] για 15 έτη μετά την προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ».

27. Η αναιρεσείουσα εκτιμά ότι η εξήγηση αυτή συνιστά έκφραση της σαφούς προθέσεως του νομοθέτη της Ένωσης, κατά την έννοια της αποφάσεως Nakajima, να περιορίσει τη χρήση της μεθοδολογίας της «ανάλογης χώρας» που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, όσον αφορά την Κίνα αποκλειστικά και μόνο σε περίοδο δεκαπέντε ετών. Για τον λόγο αυτό, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στον βαθμό που έκρινε ότι, ελλείψει προθέσεως εφαρμογής, αδυνατεί να ελέγξει τη νομιμότητα του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού υπό το πρίσμα του άρθρου 15 του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

28. Η αναιρεσείουσα διατείνεται επίσης ότι στην περίπτωσή της δεν έχει εφαρμογή η απόφαση Rusal Armenal. Κατά την άποψή της, η εν λόγω απόφαση αφορά αποκλειστικά την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, στην ειδική περίπτωση της Αρμενίας. Συνεπώς, η διαπίστωση στην οποία κατέληξε το Δικαστήριο στην απόφαση Rusal Armenal ότι «το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού συνιστά την έκφραση της βουλήσεως του νομοθέτη της Ένωσης για υιοθέτηση, στον τομέα αυτόν, προσεγγίσεως η οποία προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης» [25] αφορά αποκλειστικά και μόνο περιπτώσεις χωρών που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς και δεν αποτελούν μέλη του ΠΟΕ. Ως εκ τούτου, κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε στο μέτρο που διεύρυνε τις συνέπειες της εν λόγω αποφάσεως στην περίπτωση εισαγωγών από την Κίνα μετά τη λήξη ισχύος του κινεζικού πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

29. Επικουρικώς, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν δέχθηκε την ύπαρξη περιστάσεων οι οποίες θα επέτρεπαν την αναγνώριση μιας «τρίτης εξαιρέσεως», διαφορετικής από τις επίμαχες στις αποφάσεις Nakajima και Fediol. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ανέπτυξε περαιτέρω αυτή τη θέση. Εξήγησε ότι οι περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως είναι διαφορετικές από αυτές της υποθέσεως Nakajima, καθόσον το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού θεσπίστηκε πριν από την προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ. Ως εκ τούτου, η συγκεκριμένη διατύπωση που χρησιμοποιείται στις σκέψεις 54 και 55 της αιτιολογικής εκθέσεως της προτάσεως του 2001 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μετά την παρέλευση δεκαπέντε ετών από την ημερομηνία προσχωρήσεως της Κίνας στον ΠΟΕ δεν είναι πλέον δυνατή η προσφυγή στη «μεθοδολογία της ανάλογης χώρας».

30. Η Επιτροπή και οι παρεμβαίνουσες, τις οποίες υποστήριξε κατά το προφορικό στάδιο της διαδικασίας το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αντιτίθενται στο ως άνω σκεπτικό. Ουσιαστικά, επισημαίνουν ότι η υπό κρίση υπόθεση δεν εμπίπτει στις περιστάσεις που

[24] Πρόταση για απόφαση του Συμβουλίου που καθορίζει τη κοινοτική θέση στην Υπουργική Διάσκεψη, η οποία συγκροτήθηκε με τη συμφωνία για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου σχετικά με τη προσχώρηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (COM(2001) 517 τελικό). Η πρόταση αυτή υιοθετήθηκε από τις αποφάσεις του Συμβουλίου που καθορίζουν την κοινοτική θέση στην Υπουργική Διάσκεψη, η οποία συγκροτήθηκε με τη συμφωνία για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου σχετικά με την προσχώρηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και του χωριστού τελωνειακού εδάφους Ταϊβάν, Πένγκου, Κίνμεν και Μάτσου (Κινεζική Ταϊπέι) στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (τεύχος 10-2001, σημείο 1.6.26).

[25] Απόφαση Rusal Armenal (σκέψη 48).

αναφέρονται στην απόφαση Nakajima. Υποστηρίζουν ότι οι εξηγήσεις στην πρόταση του 2001 ουδόλως επηρεάζουν την εκτίμηση της προθέσεως του νομοθέτη της Ένωσης να υιοθετήσει, με το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, προσέγγιση που προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης, όπως έγινε δεκτό με την απόφαση Rusal Armenal. Κατά την άποψή τους, οι μόνες κρίσιμες πηγές για τη διαπίστωση της προθέσεως εφαρμογής, εκ μέρους του νομοθέτη της Ένωσης, συγκεκριμένης υποχρεώσεως που απορρέει από τις συμφωνίες του ΠΟΕ, είναι οι αιτιολογικές σκέψεις ή άλλα έγγραφα που σχετίζονται με τη διαδικασία εκδόσεως ή τροποποιήσεως του ίδιου του βασικού κανονισμού.

31. Όπως διευκρίνισε το Συμβούλιο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το θεσμικό αυτό όργανο μπορεί, ουσιαστικά, να έχει «διττό ρόλο»· αφενός, όταν ενεργεί ως ένας από τους φορείς της νομοθετικής εξουσίας της Ένωσης και, αφετέρου, όταν συμμετέχει σε διαπραγματεύσεις σε διεθνές επίπεδο. Κατά συνέπεια, δηλώσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο διεθνών διαπραγματεύσεων δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να εξηγηθεί η νομοθετική πρόθεση στην οποία στηρίζονται οι πράξεις που εκδόθηκαν επ' αυτής της βάσεως, πολλώ δε μάλλον αυτές που έχουν εκδοθεί ή τροποποιηθεί και δεν συνδέονται με τη συγκεκριμένη πράξη του διεθνούς δικαίου.

32. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, ισχυρίστηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η εφαρμογή της αποφάσεως Nakajima απαιτεί τη δήλωση της σαφούς και ρητής προθέσεως του νομοθέτη της Ένωσης να εφαρμόσει συγκεκριμένη υποχρέωση που έχει αναληφθεί δυνάμει των συμφωνιών του ΠΟΕ. Μόνο σε αυτή την περίπτωση μπορεί να θεωρηθεί ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δηλώνει την πρόθεσή του να υποβληθεί στον δικαιοδοτικό έλεγχο του Δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, αφ' ης στιγμής ουδεμία τέτοια πρόθεση υφίσταται για το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, η εν λόγω διάταξη δεν συνιστά έκφραση της βουλήσεως του νομοθέτη της Ένωσης να εφαρμόσει το άρθρο 15 του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως. Αποτέλεσμα αυτού, όπως υποστηρίζουν, είναι ότι το Δικαστήριο στερείται της αρμοδιότητας να προβεί στον δικαστικό έλεγχο πράξεων των θεσμικών οργάνων υπό το πρίσμα του εν λόγω πρωτοκόλλου.

VI. Ανάλυση

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

33. Οι διεθνείς συμφωνίες στις οποίες η Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος, όπως οι συμφωνίες του ΠΟΕ, αποτελούν τμήμα της έννομης τάξης της Ένωσης και δεσμεύουν τα θεσμικά της όργανα. Ως τμήμα της έννομης αυτής τάξεως, οι εν λόγω διεθνείς συμφωνίες υπερέχουν έναντι του παραγώγου δικαίου της Ένωσης. Τούτο συνάγεται τόσο από το άρθρο 216, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ όσο και από τη νομολογία του Δικαστηρίου[26].

[26] Ήδη από το 1974 το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι διεθνείς συμφωνίες που έχουν εγκριθεί από την Ένωση αποτελούν μέρος της έννομης τάξης της· βλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 1974, Haegeman (181/73, EU:C:1974:41, σκέψεις 4 και 5) [στην οποία κρίθηκε ότι συμφωνία συνδέσεως που συνήφθη από την (τότε) Κοινότητα με την Ελλάδα «[…], όσον αφορά την Κοινότητα, είναι πράξη οργάνου της Κοινότητος […] [και ότι] [ο]ι διατάξεις της Συμφωνίας αποτελούν […] αναπόσπαστο μέρος της κοινοτικής εννόμου τάξεως». Μεταγενέστερα, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης τη δεσμευτική τους ισχύ επί των θεσμικών οργάνων και την υπέροχή τους έναντι του παραγώγου δικαίου της Ένωσης. Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 3ης Ιουνίου 2008, Intertanko κ.λπ. (C-308/06, EU:C:2008:312, σκέψη 42) (σχετικά με τον δεσμευτικό χαρακτήρα της Διεθνούς Συμβάσεως για την πρόληψη της ρυπάνσεως από πλοία, η οποία υπογράφηκε στο Λονδίνο, στις 2 Νοεμβρίου 1973, όπως συμπληρώθηκε με το πρωτόκολλο της 17ης Φεβρουαρίου 1978).

34. Ως εκ τούτου, διεθνείς συμφωνίες στις οποίες η Ένωση αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος δεν είναι απλώς δεσμευτικές για τα θεσμικά της όργανα δυνάμει του διεθνούς δικαίου και της αρχής pacta sunt servanda, αλλά και δυνάμει του συνταγματικού δικαίου της Ένωσης. Η δεσμευτική τους ισχύ επί των θεσμικών οργάνων αποτελεί συνταγματική επιλογή της Ένωσης [27].

35. Η δεύτερη κρίσιμη συνταγματική επιλογή αφορά την εξουσία δικαιοδοτικού ελέγχου που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο. Εντός του πλαισίου της έννομης τάξης της Ένωσης αποτελεί καθήκον του Δικαστηρίου να «αποφαίνεται τι ορίζει ο νόμος» [28] και να εξασφαλίζει ότι τα θεσμικά όργανα τηρούν τον νόμο. Οι Συνθήκες έχουν εκχωρήσει στο Δικαστήριο την εξουσία δικαστικού ελέγχου των πράξεων των θεσμικών οργάνων ήδη από τις πρώτες ημέρες του ευρωπαϊκού σχεδίου [29]. Στις μέρες μας, η εξουσία αυτή ασκείται είτε άμεσα, μέσω των προσφυγών ακυρώσεως (άρθρο 263 ΣΛΕΕ), είτε έμμεσα, μέσω των προδικαστικών παραπομπών (άρθρο 267 ΣΛΕΕ) και των ενστάσεων ελλείψεως νομιμότητας (άρθρο 277 ΣΛΕΕ). Είναι σημαντικό ότι, ήδη από την απόφαση που εκδόθηκε επί της υποθέσεως Foto-Frost [30], έχει καταστεί σαφές ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (υπό την έννοια τόσο του Γενικού Δικαστηρίου όσο και του Δικαστηρίου) διαθέτει, εντός της έννομης τάξης της Ένωσης, την αποκλειστική αρμοδιότητα να ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης [31].

36. Εάν συνδυαστούν τα δύο αυτά χαρακτηριστικά της συνταγματικής τάξεως της Ένωσης, οδηγούν στη διαπίστωση ότι το Δικαστήριο έχει την εξουσία να ελέγχει εάν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικών επιλογών τους, τηρούν τις υποχρεώσεις της Ένωσης που απορρέουν από τις συμφωνίες του ΠΟΕ, οι οποίες αποτελούν μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης και, συνεπώς, είναι δεσμευτικές ως προς αυτά.

[27] Αυτή ακριβώς η συνταγματική επιλογή είναι το αντικείμενο της υπό κρίση υποθέσεως. Για τον λόγο αυτόν, τα επιχειρήματα που προέβαλαν ορισμένα από τα θεσμικά όργανα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, όπως ότι μόνον το Όργανο Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ έχει αρμοδιότητα και μπορεί να αποφανθεί εάν πράξεις της Ένωσης συνάδουν ή αντίκεινται στο δίκαιο του ΠΟΕ, ουδεμία επιρροή ασκούν στην υπό κρίση υπόθεση. Στην υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, αποκλειστικό αντικείμενο είναι το εάν το Δικαστήριο έχει την αρμοδιότητα, εντός της συνταγματικής τάξης της Ένωσης, να διαπιστώνει τις συγκεκριμένες ασυμφωνίες.

[28] Για να δανειστώ τη διατύπωση που χρησιμοποίησε το U.S. Supreme Court (Αμερικανικό Ανώτατο Δικαστήριο) στην απόφαση Marbury κατά Madison [5 U.S. (1 Cranch) 137] (1803), σ. 177.

[29] Βλ. άρθρο 34 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

[30] Βλ. απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, σκέψη 17).

[31] Στο σημείο αυτό, οφείλω να υπενθυμίσω τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F. Jacobs στην υπόθεση Κάτω Χώρες κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-377/98, EU:C:2001:329, σημείο 147), στις οποίες ο γενικός εισαγγελέας διευκρίνισε εμφατικώς ότι «[γ]ενικότερα, θα μπορούσε να θεωρηθεί, ως πολιτική επιλογή, ότι είναι οπωσδήποτε ευκταίο το Δικαστήριο να μπορεί να ελέγχει τη νομιμότητα των κοινοτικών νομοθετικών πράξεων σε σχέση με δεσμευτικές για την Κοινότητα διεθνείς Συνθήκες. Κανένα άλλο δικαστήριο δεν είναι σε θέση να ελέγχει τη νομιμότητα της κοινοτικής νομοθεσίας· κατά συνέπεια, αν το παρόν Δικαστήριο αρνείται να επιληφθεί συναφώς ως αναρμόδιο, ενδέχεται τα κράτη μέλη να υπέχουν αλληλοσυγκρουόμενες υποχρεώσεις, χωρίς να διαθέτουν κανένα μέσο επιλύσεως του προβλήματος».

37. Ωστόσο, λόγω της πολιτικής πραγματικότητας του διεθνούς συστήματος εμπορίου, το Δικαστήριο είναι διστακτικό, ήδη παλαιόθεν [32], να ασκήσει τις εξουσίες δικαιοδοτικού ελέγχου του όσον αφορά τον έλεγχο της συμβατότητας της νομοθεσίας της Ένωσης με τη ΓΣΔΕ [33] και, ακολούθως, τις συμφωνίες του ΠΟΕ [34].

38. Το Δικαστήριο εξήγησε ήδη τους λόγους που το οδήγησαν σε αυτόν τον δικαστικό αυτοπεριορισμό στην απόφαση International Fruit Company [35]. Αρχικώς, επισήμανε ότι η ιδιαίτερη φύση και οικονομία της ΓΣΔΕ, η οποία στηρίζεται «στην αρχή των διαπραγματεύσεων "επί τη βάσει της αμοιβαιότητος και των αμοιβαίως παρεχομένων ωφελημάτων", χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ελαστικότητα των διατάξεών της, ιδίως των σχετικών με τις δυνατότητες παρεκκλίσεως, τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν ενώπιον εξαιρετικών δυσκολιών και τη ρύθμιση των διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών» [36].

39. Το Δικαστήριο ανέπτυξε διεξοδικότερα τον ευέλικτο χαρακτήρα της ΓΣΔΕ στην απόφαση Γερμανία κατά Συμβουλίου [37] και, μεταγενέστερα, μετέφερε την ίδια συλλογιστική στις συμφωνίες του ΠΟΕ στο πλαίσιο της αποφάσεως Πορτογαλία κατά Συμβουλίου [38]. Στην τελευταία αυτή υπόθεση, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι παρά την ενίσχυση του συστήματος επιλύσεως διαφορών που προβλέπεται από τις συμφωνίες του ΠΟΕ σε σχέση με αυτό που προβλεπόταν από τη ΓΣΔΕ, ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών του [39] επιφυλάσσει εντούτοις σημαντική θέση στη μεταξύ των μερών συνεργασία. Ως εκ τούτου, μολονότι το ΜΕΔ τάσσεται «κατά προτίμηση» υπέρ της πλήρους εφαρμογής της συστάσεως περί εναρμονίσεως ενός μέτρου με τις σχετικές συμφωνίες ΠΟΕ, εντούτοις, επιτρέπει την υιοθέτηση διαφορετικών λύσεων κατόπιν διαπραγματεύσεως που στηρίζονται στην εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτού αντισταθμίσματος [40].

40. Λαμβανομένης υπόψη της οικονομίας του συστήματος του ΠΟΕ, το Δικαστήριο έκρινε ότι η επιβολή στα δικαστήρια της υποχρεώσεως μη εφαρμογής των κανόνων δικαίου της Ένωσης που είναι ασυμβίβαστοι με τις συμφωνίες ΠΟΕ θα είχε ως αποτέλεσμα να στερήσει από τα νομοθετικά όργανα της Ένωσης τη δυνατότητα να εξεύρουν τέτοιου είδους λύσεις κατόπιν διαπραγματεύσεων ή να προσφέρουν ένα αμοιβαίως αποδεκτό αντιστάθμισμα [41].

[32] Στην απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1972, International Fruit Company κ.λπ. (21/72 έως 24/72, EU:C:1972:115), αφού επιβεβαίωσε ότι η ΓΣΔΕ είναι δεσμευτική έναντι των θεσμικών οργάνων (σκέψη 18), το Δικαστήριο έκρινε ότι ο χαρακτήρας των διατάξεων της εν λόγω συμφωνίας δεν επιτρέπει την αναγνώριση δικαιωμάτων σε ιδιώτες (σκέψη 27). Ως εκ τούτου, λόγω της απουσίας άμεσου αποτελέσματος των συγκεκριμένων διατάξεων, οι ιδιώτες δεν μπορούν να επικαλεστούν τη ΓΣΔΕ ενώπιον του εθνικού δικαστή προκειμένου να αμφισβητήσουν το κύρος του δικαίου της Ένωσης.

[33] Στην απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-280/93, EU:C:1994:367, σκέψη 109), το Δικαστήριο έκρινε όχι μόνον ότι οι ιδιώτες δεν μπορούν να επικαλεστούν τη ΓΣΔΕ (καθόσον η συμφωνία αυτή στερείται, κατ' αρχήν, άμεσου αποτελέσματος) αλλά και ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να στηριχθούν στην εν λόγω συμφωνία στο πλαίσιο προσφυγών που ασκούνται δυνάμει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Πράγματι, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν επιτρέπεται να λάβει υπόψη του τη ΓΣΔΕ στο πλαίσιο της εξετάσεως της νομιμότητας κανονισμού της Ένωσης.

[34] Στην απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1999, Πορτογαλία κατά Συμβουλίου (C-149/96, EU:C:1999:574, σκέψη 47), το Δικαστήριο έκρινε ότι η ίδρυση του ΠΟΕ ουδόλως μετέβαλε τη διαπίστωσή του ότι, κατ' αρχήν, δεν μπορεί να εξετάσει το δίκαιο της Ένωσης υπό το πρίσμα της ΓΣΔΕ, και γενικότερα, του δικαίου του ΠΟΕ.

[35] Απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1972 (21/72 έως 24/72, EU:C:1972:115).

[36] Όπ.π. (σκέψη 21).

[37] Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-280/93, EU:C:1994:367, σκέψεις 106 έως 109).

[38] Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1999, Πορτογαλία κατά Συμβουλίου (C-149/96, EU:C:1999:574).

[39] Ο μηχανισμός αυτός βασίζεται στο Μνημόνιο Συμφωνίας για τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση των διαφορών (στο εξής: ΜΕΔ)

[40] Όπ.π. (σκέψεις 36 έως 39).

[41] Πρβλ. όπ.π. (σκέψη 40).

41. Ως εκ τούτου, κρίθηκε επιβεβλημένο το Δικαστήριο να απόσχει από την άσκηση των εξουσιών δικαιοδοτικού ελέγχου προκειμένου να μην αποτραπεί ο νομοθέτης της Ένωσης από το να κάνει χρήση της διακριτικής ευχέρειας που του παρέχεται από τις συμφωνίες του ΠΟΕ. Με την κίνηση αυτή, το Δικαστήριο τηρεί τη θεσμική ισορροπία που απορρέει από το σύστημα του ΠΟΕ. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, οι συμφωνίες του ΠΟΕ παρέχουν στα πολιτικά όργανα τη δυνατότητα να λάβουν αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να εφαρμόσουν τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις που απορρέουν από τις συμφωνίες αυτές ή ακόμη και να απόσχουν πλήρως από την εφαρμογή ορισμένων εκ των υποχρεώσεων αυτών.

42. Η ανάγκη για δικαστικό αυτοπεριορισμό ενισχύθηκε έτι περαιτέρω από το ότι οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της Ένωσης δεν υπέβαλαν τα νομοθετικά και εκτελεστικά τους όργανα σε δικαστικό έλεγχο στο πλαίσιο του ΠΟΕ [42].

43. Οι δύο αυτοί λόγοι –ήτοι, η εγγενής στο ίδιο το σύστημα του ΠΟΕ ευελιξία και η πολιτική πραγματικότητα ότι οι εμπορικοί εταίροι της Ένωσης δεν περιορίζουν δικαστικώς τα θεσμικά τους όργανα ως προς τη χρήση της ευελιξίας αυτής– οδήγησαν εν συνεχεία στο συμπέρασμα ότι «οι συμφωνίες ΠΟΕ δεν περιλαμβάνονται, καταρχήν, στους κανόνες βάσει των οποίων το Δικαστήριο ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων των οργάνων [της Ένωσης]» [43].

44. Οφείλω να αποσαφηνίσω τις συνέπειες που απορρέουν από τη συγκεκριμένη νομολογία. Το περιθώριο διακριτικής ευχέρειας που προκύπτει όσον αφορά τα πολιτικά θεσμικά όργανα της Ένωσης, στο οποίο περιλαμβάνονται η δυνατότητα επιλογής συγκεκριμένης ερμηνείας των διατάξεων των συμφωνιών του ΠΟΕ και, κατόπιν εκτιμήσεως των σχετικών συνεπειών, η απόφαση –εφόσον κριθεί αναγκαίο– περί παρεκκλίσεως από τις υποχρεώσεις που απορρέουν για την Ένωση από τις συμφωνίες του ΠΟΕ [44], δεν πρέπει να παρερμηνεύεται ως απόφαση του Δικαστηρίου να παραιτηθεί πλήρως του προνομίου του να εξασφαλίζει την τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων της Ένωσης.

45. Αυτό δεν είναι συνταγματικώς δυνατό· είναι ικανό να διαταράξει τη διοργανική ισορροπία μεταξύ της δικαστικής εξουσίας της Ένωσης και των πολιτικών της θεσμικών οργάνων [45].

[42] Όπ.π. (σκέψη 43).

[43] Όπ.π. (σκέψη 47). Λόγω της ίδιας αυτής ευελιξίας, το Δικαστήριο έκρινε επίσης απρόσφορο να επιτρέψει τον έλεγχο νομιμότητας πράξεων παραγώγου δικαίου των θεσμικών οργάνων σε σχέση με συστάσεις ή αποφάσεις του Οργάνου Επιλύσεως Διαφορών του ΠΟΕ με τις οποίες διαπιστώνονταν παραβάσεις κανόνων του ΠΟΕ. Βλ. αποφάσεις της 1ης Μαρτίου 2005, Van Parys (C-377/02, EU:C:2005:121, σκέψεις 41 έως 48), της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-120/06 P και C-121/06 P, EU:C:2008:476, σκέψεις 127 έως 133), και της 18ης Οκτωβρίου 2018, Rotho Blaas (C-207/17, EU:C:2018:840, σκέψη 52).

[44] Μια κατάσταση η οποία, όπως παρατηρώ, δεν είναι νέα για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε επίπεδο ΓΣΔΕ/ΠΟΕ. Από το 1997 έως το 2012, η Ένωση παραβίαζε ξεκάθαρα τις υποχρεώσεις της έναντι του ΠΟΕ σχετικά με το καθεστώς εισαγωγής, πώλησης και διανομής μπανανών. Και τούτο παρά την πολλαπλή μη ικανοποιητική εφαρμογή των εκθέσεων συμμόρφωσης καθώς και τις ανασταλείσες παραχωρήσεις από πολλά μέλη του ΠΟΕ. Μόνο μετά την εξεύρεση μιας αμοιβαίας συμφωνηθείσας λύσης επιλύθηκε (εν μέρει) το συγκεκριμένο ζήτημα. Βλ. ΠΟΕ, Κοινοποίηση αμοιβαίας συμφωνηθείσας λύσης (WT/DS27, WT/DS361, WT/DS364, WT/DS16, WT/DS105, WT/DS158, WT/L/616 και WT/L/625, 8η Νοεμβρίου 2012). Ομοίως, υπενθυμίζω την μακροχρόνια και οξεία εμπορική διένεξη μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την απόφαση της Ένωσης να απαγορεύσει τα ορμονούχα κρέατα, αρχής γενομένης από το 1981 (με την οδηγία 81/602/ΕΟΚ, ΕΕ 1981, L 222, σ. 32). Μόλις το 2019 κατόρθωσε η Ευρωπαϊκή Ένωση να έλθει σε συμφωνία με τις Ηνωμένες Πολιτείες για το ορμονούχο βόειο κρέας, επιτυγχάνοντας τοιουτοτρόπως (προσωρινώς) την επίλυση της διαφοράς. Βλ. Συμφωνία μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την κατανομή στις Ηνωμένες Πολιτείες μεριδίου της δασμολογικής ποσόστωσης για το βόειο κρέας υψηλής ποιότητας που αναφέρεται στο αναθεωρημένο μνημόνιο συμφωνίας σχετικά με την εισαγωγή βοείου κρέατος από ζώα στα οποία δεν έχουν χορηγηθεί ορισμένες αυξητικές ορμόνες και σχετικά με τους αυξημένους δασμούς που επιβάλλονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες σε ορισμένα προϊόντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014) (ΕΕ 2019, L 316, σ. 3).

[45] Η απαίτηση της σταθμίσεως αυτής αντικατοπτρίζεται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, της ΣΕΕ.

46. Τούτο λοιπόν με οδηγεί στην εσφαλμένη κατά τα φαινόμενα θέση που εξέφρασε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υπέρ της οποίας φαίνεται να τάσσονται τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και το Συμβούλιο. Σε αντίθεση με την άποψη των εν λόγω θεσμικών οργάνων, οι καταστάσεις που ίσχυαν στις υποθέσεις Nakajima και Fediol, στις οποίες το Δικαστήριο αποφάσισε να προβεί σε έλεγχο της νομιμότητας πράξεων της Ένωσης υπό το πρίσμα του δικαίου του ΠΟΕ, δεν αποτελούν «εξαιρέσεις» στο πλαίσιο μιας εν γένει απουσίας εξουσίας δικαστικού ελέγχου στον εν λόγω τομέα[46]. Η εξουσία δικαιοδοτικού ελέγχου που άσκησε το Δικαστήριο στις υποθέσεις εκείνες δεν οφείλεται στην οικειοθελή νομοθετική απόφαση των πολιτικών θεσμικών οργάνων της Ένωσης να αναθέσουν στο Δικαστήριο την αρμοδιότητα ελέγχου των πράξεών τους σε σχέση προς το δίκαιο του ΠΟΕ. Όπως προαναφέρθηκε, στο πλαίσιο της συνταγματικής «κανονικότητας» της Ένωσης τούτο δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό, καθόσον η εξουσία δικαστικού ελέγχου που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο απορρέει απευθείας από τις Συνθήκες. Αντιθέτως, οι δύο αυτές υποθέσεις αποτελούν περιπτώσεις στις οποίες το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η διενέργεια ελέγχου νομιμότητας πράξεων των πολιτικών θεσμικών οργάνων της Ένωσης δεν υπονομεύει το αναγκαίο σε επίπεδο ΠΟΕ περιθώριο πολιτικής εκτιμήσεως.

47. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου δημιουργούν νομολογία και οι κανόνες που διευκρινίζονται στην αρχική απόφαση εφαρμόζονται εν συνεχεία σε μεταγενέστερες αποφάσεις σε παρεμφερείς αλλά όχι ταυτόσημες καταστάσεις. Η ατυχής παρενέργεια της διαδικασίας αυτής είναι ότι, με την πάροδο του χρόνου, η νομολογία απομακρύνεται από το αρχικό της πλαίσιο και, ακόμη σημαντικότερο, από την υποκείμενη αιτιολόγηση. Το φαινόμενο αυτό, μολονότι δεν συμβαίνει συχνά, είναι εγγενές χαρακτηριστικό ενός νομικού συστήματος που στηρίζεται στο νομολογιακό προηγούμενο[47].

48. Ως εκ τούτου, καθίσταται, ενίοτε, αναγκαία η επανεξέταση υποθέσεων των οποίων συχνά γίνεται επίκληση. Υπ' αυτό το πρίσμα, αναγιγνώσκοντας εκ νέου την απόφαση Nakajima, δυσκολεύομαι να διακρίνω οποιαδήποτε αιτιολόγηση η οποία να καταδεικνύει ότι το Δικαστήριο ήθελε να εισαγάγει μια «εξαίρεση» στην, κατά τα λοιπά, μη υφιστάμενη εξουσία δικαστικού ελέγχου. Αντικείμενο της υποθέσεως εκείνης ήταν οι επιβληθέντες σε ορισμένους εκτυπωτές από την Ιαπωνία δασμοί αντιντάμπινγκ, τους οποίους αμφισβήτησε ο επίμαχος παραγωγός–εξαγωγέας επικαλούμενος απευθείας τον κώδικα αντιντάμπινγκ της ΓΣΔΕ. Το Συμβούλιο αμφισβήτησε την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να ελέγξει τη νομιμότητα του (τότε ισχύοντος) βασικού κανονισμού λόγω ενδεχόμενης παραβάσεως του συγκεκριμένου κώδικα. Υποστήριξε ότι τούτο συνάγεται από την προηγούμενη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία δεν γίνεται δεκτό το άμεσο αποτέλεσμα της ΓΣΔΕ[48]. Το Δικαστήριο εξέτασε αρχικώς το επιχείρημα περί αμέσου αποτελέσματος. Εξήγησε ότι η προσφεύγουσα, ήτοι η Nakajima, δεν στηρίχθηκε στο άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων του κώδικα αντιντάμπινγκ αλλά ότι, στην πραγματικότητα, αμφισβητούσε, παρεμπιπτόντως, τη δυνατότητα εφαρμογής του (τότε ισχύοντος) νέου βασικού

[46] Για την ακρίβεια, όχι μόνον τα θεσμικά όργανα, αλλά και η αναιρεσείουσα και οι παρεμβαίνουσες αναφέρονται στις καταστάσεις στις οποίες στηρίχθηκαν οι υποθέσεις Nakajima και Fediol ως «εξαιρέσεις».

[47] Μολονότι δεν υφίσταται επίσημο σύστημα που καθιερώνει το νομολογιακό προηγούμενο, εντούτοις το Δικαστήριο τεκμηριώνει το σκεπτικό του παραπέμποντας σε προγενέστερες αποφάσεις και παρεκκλίνει από προηγούμενες αποφάσεις του μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Βλ., συναφώς, Arnull, A., «Owning up to Fallibility: Precedent and the Court», *Common Market Law Review*, τεύχος 30(2), 1993, σ. 247 έως 266· Tridimas, T., «Precedent and the Court of Justice, A Jurisprudence of Doubt?» σε Dickinson, J., Eleftheriadis, P. (επιμ.), *Philosophical Foundations of EU Law*, OUP, Οξφόρδη, 2012, σ. 307 έως 330

[48] Απόφαση Nakajima (σκέψη 27).

κανονισμού [49]. Συνεπώς, το ζήτημα του άμεσου αποτελέσματος των διατάξεων του ΠΟΕ μπορεί και πρέπει να διακριθεί από το ζήτημα της ασκήσεως των εξουσιών δικαιοδοτικού ελέγχου του Δικαστηρίου στις πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης [50].

49. Αξίζει να επισημανθεί ότι η κατάσταση στην οποία στηρίχθηκε η έκδοση της αποφάσεως Nakajima είναι παρόμοια με αυτή της υπό κρίση υποθέσεως. Με βάση το άρθρο 263, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ, η αναιρεσείουσα στρέφεται απευθείας κατά του προσβαλλόμενου κανονισμού. Παράλληλα, προβάλλει ως επικουρικό επιχείρημα, ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού δεν εφαρμόζεται σε εισαγωγές από την Κίνα διότι δεν συνάδει με το πρωτόκολλο προσχωρήσεως.

50. Προκειμένου να καταρρίψει το δεύτερο επιχείρημα του Συμβουλίου όσον αφορά την απαγόρευση δικαστικού ελέγχου, το Δικαστήριο επικαλέστηκε, στην απόφαση Nakajima, τα αποσπάσματα της αποφάσεως International Fruit Company, που υπογραμμίζουν τον δεσμευτικό χαρακτήρα της ΓΣΔΕ έναντι της (τότε) Κοινότητας [51]. Ακολούθως, αναζήτησε τους πιθανούς λόγους που θα το οδηγούσαν να απόσχει από τον έλεγχο αλλά, αντιθέτως, διαπίστωσε ότι οι αιτιολογικές σκέψεις του (τότε) βασικού κανονισμού διευκρίνιζαν ότι αυτός «θεσπίστηκε σύμφωνα με τις υφιστάμενες διεθνείς υποχρεώσεις, και ιδίως αυτές που απορρέουν από το άρθρο VI της Γενικής Συμφωνίας και του κώδικα αντιντάμπινγκ» [52]. Στη βάση αυτή, το Δικαστήριο κατέληξε ακολούθως στο συμπέρασμα ότι ο τότε «νέος βασικός κανονισμός, το κύρος του οποίου αμφισβητείται από την προσφεύγουσα, εκδόθηκε προς εκπλήρωση των διεθνών υποχρεώσεων της Κοινότητας, στην οποία, συνεπώς, εναπόκειται, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, να εξασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας και τα μέτρα που έχουν θεσπιστεί για την εφαρμογή της» [53].

51. «Υπό τις συνθήκες αυτές» [54], δεν υπήρχε κανένα στοιχείο το οποίο να αποτρέπει το Δικαστήριο από την άσκηση της εξουσίας δικαιοδοτικού του ελέγχου.

[49] Απόφαση Nakajima (σκέψη 28).

[50] Τούτο επιβεβαιώνεται από την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-280/93, EU:C:1994:367, σκέψη 109). Κατόπιν της εξετάσεως του πιθανού άμεσου αποτελέσματος της ΓΣΔΕ, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «[ο]ι ιδιαιτερότητες αυτές της Γενικής Συμφωνίας, τις οποίες επισήμανε το Δικαστήριο για να καταλήξει ότι ένας ιδιώτης υπήκοος κράτους μέλους της Κοινότητας δεν μπορεί να στηριχθεί επ' αυτών και να αμφισβητήσει τη νομιμότητα κοινοτικής πράξεως, δεν επιτρέπουν *επίσης* στο Δικαστήριο να λάβει υπόψη του τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας προκειμένου να εκτιμήσει τη νομιμότητα ενός κανονισμού […]». Η υπογράμμιση δική μου. Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα A. Saggio στην υπόθεση Πορτογαλία κατά Συμβουλίου (C-149/96, EU:C:1999:92, σημείο 18) [ο οποίος διακρίνει τη μη ύπαρξη αμέσου αποτελέσματος της ΓΣΔΕ από το δικαίωμα ελέγχου της νομιμότητας πράξεως της (τότε) Κοινότητας].

[51] Απόφαση Nakajima (σκέψη 29), η οποία παραπέμπει στην σκέψη 18 της αποφάσεως International Fruit Company κ.λπ. (21/72 έως 24/72, EU:C:1972:115).

[52] Απόφαση Nakajima (σκέψη 30).

[53] Όπ.π. (σκέψη 31).

[54] Όπ.π. (σκέψη 32).

52. Στη νομολογία που ακολούθησε, η οποία στηρίχθηκε στην απόφαση Nakajima, η φράση «υπό τις συνθήκες αυτές» μετετράπη είτε σε «δύο περιπτώσεις» είτε σε «δύο εξαιρετικές περιπτώσεις» [55].

53. Κατ' εμέ, θα ήταν απαράδεκτο να αντιμετωπίζεται η επίμαχη στην υπόθεση Nakajima κατάσταση ως «εξαίρεση» σε έναν υποτιθέμενο γενικό κανόνα ότι το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να ελέγχει τα μέτρα της Ένωσης στον τομέα του δικαίου του ΠΟΕ [56].

54. Η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου να ελέγχει τις νομικές πράξεις της Ένωσης στηρίζεται στις Συνθήκες και τα θεσμικά όργανα δεν μπορούν να την περιορίζουν με πράξεις του παραγώγου δικαίου [57]. Η πιθανή εξάρτηση της εξουσίας δικαιοδοτικού ελέγχου του Δικαστηρίου από την προηγούμενη παροχή της συγκατάθεσης των εν λόγω θεσμικών οργάνων, τα οποία το ίδιο αυτό Δικαστήριο είναι επιφορτισμένο να επιβλέπει, θα καθιστούσε άνευ αντικειμένου την εξουσία δικαστικού ελέγχου.

55. Επιπλέον, η συλλογιστική που συνηγορεί υπέρ αυτής της θέσεως θα ισοδυναμούσε με παραδοχή της άποψης ότι τα πολιτικά θεσμικά όργανα της Ένωσης δεν έχουν πρόθεση να εκπληρώσουν τις διεθνείς τους υποχρεώσεις παρά μόνον όταν το δηλώνουν ρητώς, όπως με τη θέσπιση μέτρων που διακηρύττουν ρητώς την πρόθεσή τους να εφαρμόσουν τις διεθνείς

[55] Μολονότι παραμένει ασαφής ο λόγος για τον οποίο το Δικαστήριο εναλλάσσει τη συγκεκριμένη διατύπωση. Γενικώς, οι αλλαγές στη διατύπωση φαίνεται να είναι ανιχνεύσιμες σε μια μακρά σειρά νομολογίας, στην οποία οι περιστάσεις της υποθέσεως Nakajima (και της υποθέσεως Fediol) περιγράφονται από κοινού σε μία πρόταση, η οποία, ακολούθως, επαναλαμβανόταν στις υπόλοιπες υποθέσεις. Ειδικότερα, στην απόφαση Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-280/93, EU:C:1994:367), το Δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση Nakajima (και στην απόφαση Fediol) κατά τον ακόλουθο τρόπο: αφού έχει δηλώσει ότι από το πνεύμα, το γράμμα και την οικονομία της ΓΣΔΕ δεν μπορεί να συναχθεί υποχρέωση άμεσης εφαρμογής της, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι «[ε]λλείψει τέτοιας υποχρεώσεως απορρέουσας από την ίδια τη Συμφωνία, το Δικαστήριο μπορεί να ελέγξει τη νομιμότητα της επίδικης κοινοτικής πράξεως σε σχέση προς τους κανόνες [της] GATT *μόνο στην υποθετική περίπτωση κατά την οποία* η Κοινότητα θέλησε να προβεί στην εκτέλεση μιας συγκεκριμένης υποχρεώσεως ανειλημμένης στο πλαίσιο [της] GATT ή κατά την οποία η κοινοτική πράξη παραπέμπει ευθέως σε ρητώς καθοριζόμενες διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας [μνημονεύοντας τις αποφάσεις Fediol και Nakajima]» (Γερμανία κατά Συμβουλίου, σκέψη 111), η υπογράμμιση δική μου. Στην απόφαση Πορτογαλία κατά Συμβουλίου (C-149/96, EU:C:1999:92, σκέψεις 47 και 49) το ίδιο απόσπασμα ακολουθείται από τη δήλωση ότι οι συμφωνίες του ΠΟΕ δεν συγκαταλέγονται «κατ' αρχήν» μεταξύ των κανόνων υπό το πρίσμα των οποίων το Δικαστήριο πρέπει να ελέγχει τη νομιμότητα των μέτρων που θεσπίζονταν από τα (τότε) κοινοτικά θεσμικά όργανα. Στην απόφαση Rusal Armenal, το Δικαστήριο για πρώτη φορά αναφέρεται στις δύο υποθέσεις ως «δύο *εξαιρετικές* περιπτώσεις» (Rusal Armenal, σκέψη 40, η υπογράμμιση δική μου). Ακολούθως, προσθέτει ότι «προκειμένου να γίνει δεκτή μια τέτοια *εξαίρεση* σε συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει επιπλέον να αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμον ότι ο νομοθέτης εκδήλωσε την πρόθεση να θέσει σε εφαρμογή στο εσωτερικό δίκαιο ειδική υποχρέωση αναληφθείσα στο πλαίσιο των συμφωνιών ΠΟΕ» (Rusal Armenal, σκέψη 45, η υπογράμμιση δική μου). Ωστόσο, έκτοτε, το Δικαστήριο φαίνεται να εναλλάσσεται μεταξύ των φράσεων «σε δύο περιπτώσεις» [βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 4ης Φεβρουαρίου 2016, C & J Clark International και Puma (C-659/13 και C-34/14, EU:C:2016:74, σκέψη 87) (στο κείμενο της οποίας στα αγγλικά, για παράδειγμα, προσθέτει τη φράση «by way of exception» μετά την έμμεση αναφορά στις αποφάσεις Nakajima και Fediol), και της 15ης Νοεμβρίου 2018, Baby Dan (C-592/17, EU:C:2018:913, σκέψη 67) (όπου, και πάλι στο αγγλικό κείμενο, προσθέτει τη λέξη «exceptionally» σε επόμενο σημείο της ίδιας σκέψεως)] και «σε δύο εξαιρετικές περιπτώσεις» [αποφάσεις της 18ης Οκτωβρίου 2018, Rotho Blaas (C-207/17, EU:C:2018:840, σκέψη 47), της 9ης Ιουλίου 2020, Donex Shipping και Forwarding (C-104/19, EU:C:2020:539, σκέψη 46), και της 5ης Μαΐου 2022, Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals κατά Επιτροπής (C-718/20 P, EU:C:2022:362, σκέψη 85). Τέλος, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η λογική της «εξαιρέσεως» προστέθηκε επίσης στη νομολογία με αντικείμενο άλλες διεθνείς συμφωνίες, όπως η Σύμβαση του Ώρχους. Πρβλ. απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2015, Συμβούλιο κ.λπ. κατά Vereniging Milieudefensie και Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P έως C-403/12 P, EU:C:2015:4, σκέψη 57).

[56] Η διατύπωση που χρησιμοποιείται από το Δικαστήριο οδηγεί ενίοτε προς αυτή την κατεύθυνση. Για παράδειγμα, στην απόφαση Rusal Armenal, κρίθηκε ότι «το Δικαστήριο, σε ορισμένες περιπτώσεις, έχει αναγνωρίσει ότι το σύστημα αντιντάμπινγκ του ΠΟΕ μπορεί να συνιστά *εξαίρεση από τη γενική αρχή κατά την οποία ο δικαστής της Ένωσης δεν μπορεί να ελέγχει* τη νομιμότητα πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης από απόψεως συμμορφώσεως προς τους κανόνες των συμφωνιών ΠΟΕ» (απόφαση Rusal Armenal, σκέψη 44, η υπογράμμιση δική μου).

[57] Πρβλ. προτάσεις γενικού εισαγγελέα A. Saggio στην υπόθεση Πορτογαλία κατά Συμβουλίου (C-149/96, EU:C:1999:92, σημείο 20) [ο οποίος παραπέμπει στην τελευταία αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της (ΕΕ 1994, L 336, σ. 1), σχετικά με την εκ μέρους της Ένωσης σύναψη των συμφωνιών του ΠΟΕ, η οποία, κατά τα φαινόμενα, «θέλησε […] να περιορίσει τα αποτελέσματα της συμφωνίας» πριν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, λόγω της υποχρεώσεως που υπέχει δυνάμει των Συνθηκών το Δικαστήριο να διασφαλίζει την τήρηση των δεσμευτικών για την Ένωση συμφωνιών «να μη μπορεί το Συμβούλιο να περιορίσει, με πράξη του παράγωγου δικαίου, την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ούτε να αποφασίσει να αποκλείσει την αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων για την εφαρμογή των εν λόγω συμφωνιών»].

υποχρεώσεις της Ένωσης. Τούτο δεν είναι εύκολο να ευθυγραμμιστεί ούτε με το συνταγματικό πλαίσιο που δημιουργεί το άρθρο 216, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ ούτε με τους δεδηλωμένους πολιτικούς στόχους των σχέσεων της Ένωσης με τον ευρύτερο κόσμο, όπως αυτοί προκύπτουν από το άρθρο 3, παράγραφος 5, ΣΕΕ.

56. Αντιθέτως, σημείο αφετηρίας πρέπει πάντοτε να αποτελεί η θέση ότι η Ένωση, κατ' αρχήν, επιθυμεί την τήρηση των διεθνών υποχρεώσεών της, ανεξαρτήτως των νομοθετημάτων που θέτουν σε ισχύ τα θεσμικά της όργανα. Εκκινώντας από την παραδοχή αυτή, το Δικαστήριο μπορεί ακολούθως να αποφασίσει εάν λόγω της φύσεως και της οικονομίας της εκάστοτε επίμαχης διεθνούς συμφωνίας καθώς και των ευρύτερων πολιτικών προβληματισμών που αφορούν τις ενέργειες της εμπορικής πολιτικής της Ένωσης, θα πρέπει, κατ' εξαίρεση, να περιορίσει την εξουσία δικαιοδοτικού ελέγχου του στο πλαίσιο συγκεκριμένης υποθέσεως.

57. Ως εκ τούτου, λαμβανομένης υπόψη της αναγνώρισης της πραγματικότητας του συστήματος διεθνούς εμπορίου είναι απολύτως δυνατό από νομικής απόψεως –και, πράγματι, ενίοτε επιβεβλημένο– να παρέχεται στα πολιτικά θεσμικά όργανα της Ένωσης η δυνατότητα να ερμηνεύσουν μια υποχρέωση του ΠΟΕ που έχει αναληφθεί από την Ένωση χωρίς τον έλεγχο του Δικαστηρίου και, εφόσον είναι αναγκαίο, να καταλήξουν στη συνειδητή απόφαση να παρεκκλίνουν από την υποχρέωση αυτή. Ωστόσο, αυτό το περιθώριο εκτιμήσεως παρέχεται κατ' εξαίρεση και καθίσταται εφικτό αποκλειστικά και μόνο λόγω του ότι επιτρέπεται από την εκάστοτε επίμαχη διεθνής συμφωνία. Οι συμφωνίες του ΠΟΕ τυγχάνει να αποτελούν τέτοιου είδους διεθνείς συμφωνίες.

58. Συνεπώς, εξετάζοντας τις συμφωνίες του ΠΟΕ και την ευέλικτη φύση και οικονομία τους, το Δικαστήριο μπορεί να δημιουργήσει ένα μαχητό τεκμήριο [58] σύμφωνα με το οποίο πρέπει να περιορίσει τις εξουσίες δικαστικού ελέγχου του. Εξού και η χρήση της φράσεως «κατ' αρχήν» στις περιπτώσεις που το Δικαστήριο αποφασίζει να μην προβεί στον έλεγχο πράξεως της Ένωσης υπό το πρίσμα του δικαίου του ΠΟΕ. Μόνον εντός αυτού του συγκεκριμένου πλαισίου μπορεί να θεωρηθεί ότι η απόφαση Nakajima εισάγει «εξαίρεση».

59. Πράγματι, η ίδια η απόφαση Nakajima μπορεί να ερμηνευθεί είτε υπό ευρεία είτε υπό στενή έννοια. Μπορεί ευχερώς να περιοριστεί, όπως υποστήριξαν τα θεσμικά όργανα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σε περιπτώσεις στις οποίες ο νομοθέτης της Ένωσης έχει δηλώσει σαφώς ότι προτίθεται να εφαρμόσει το δίκαιο του ΠΟΕ. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο δεν έχει κανέναν λόγο να περιορίσει την εξουσία δικαιοδοτικού ελέγχου του, καθόσον δεν υπάρχει «το ενδεχόμενο δημιουργίας αμηχανίας λόγω της διατυπώσεως διαφορετικών απόψεων από διαφορετικά όργανα επί ενός ζητήματος» [59]. Για την ακρίβεια, φρονώ ότι υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις ότι το Δικαστήριο ερμηνεύει τη συγκεκριμένη απόφαση υπό τη στενή αυτή έννοια [60].

[58] Πρβλ. Ruiz Fabri, H., «Is There a Case – Legally and Politically – for Direct Effect of WTO Obligations?», *European Journal of International Law*, τεύχος 25(1), 2014, σ. 151 έως 173, σ. 152.

[59] Για να δανειστώ τη διατύπωση που χρησιμοποίησε το U.S. Supreme Court (Αμερικανικό Ανώτατο Δικαστήριο) στην απόφαση Baker κατά Carr, 369 U.S. 186 (1962), σ. 217.

[60] Βλ., για παράδειγμα, απόφαση Rusal Armenal, σκέψεις 45 και 46 (όπου κρίθηκε ότι η έννοια «επαρκώς κατά νόμον» που αναφέρεται στην απόφαση Nakajima δεν ικανοποιείται στην περίπτωση που από τις αιτιολογικές σκέψεις μιας πράξεως της Ένωσης «συνάγεται γενικώς […] ότι η επίμαχη πράξη εκδίδεται λαμβανομένων υπόψη των διεθνών υποχρεώσεων της Ένωσης»). Το συμπέρασμα αυτό φαίνεται επίσης να συνάγεται από την αποτυχημένη απόπειρα εφαρμογής της αποφάσεως Nakajima πέραν του συγκεκριμένου τομέα του δικαίου του ΠΟΕ. Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2015, Συμβούλιο κ.λπ. κατά Vereniging Milieudefensie και Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P έως C-403/12 P, EU:C:2015:4, σκέψεις 57 και 59) (με την οποία απορρίφθηκε η δυνατότητα εφαρμογής της νομολογίας Nakajima στις ειδικές υποχρεώσεις που υπέχει η Ένωση βάσει της Συμβάσεως του Ώρχους).

60. Ωστόσο, η απόφαση Nakajima μπορεί επίσης να ερμηνευθεί υπό ευρύτερη έννοια, ώστε να συνεπάγεται ότι το Δικαστήριο πρέπει να διατηρεί την αρμοδιότητα ελέγχου πράξεων του παραγώγου δικαίου σε κάθε περίπτωση στην οποία είναι σε θέση να κρίνει ότι ο νομοθέτης δεν είχε πρόθεση να παρεκκλίνει από τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του ΠΟΕ. Στη νομολογία υπάρχουν επίσης ενδείξεις οι οποίες υποδηλώνουν ότι αυτή είναι η ορθή ερμηνεία της αποφάσεως Nakajima [61].

61. Στην περίπτωση που περιοριστεί η δυνατότητα εφαρμογής της αποφάσεως Nakajima πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να υπάρχει περιθώριο να ενταχθούν επιπλέον περιπτώσεις στις οποίες το Δικαστήριο θα μπορεί να αποφασίσει να επανέλθει στον έλεγχο πράξεων των θεσμικών οργάνων υπό το πρίσμα των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ένωση δυνάμει των συμφωνιών του ΠΟΕ. Σε αυτή την περίπτωση, θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι οι αποφάσεις Nakajima (και Fediol) δεν αποτελούν τις «μοναδικές» περιπτώσεις στις οποίες το Δικαστήριο δύναται να ασκήσει την εξουσία ελέγχου του δυνάμει του δικαίου του ΠΟΕ.

62. Μια περίπτωση στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση Nakajima, είτε ερμηνευθεί υπό ευρεία είτε υπό στενή έννοια, δεν έχει εφαρμογή είναι η επίμαχη κατάσταση στην υπόθεση Rusal Armenal. Στην υπόθεση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, συνιστά προσέγγιση που προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης (τουλάχιστον ως προς το ζήτημα σχετικά με τον τρόπο που πρέπει να αντιμετωπίζονται οι χώρες που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τον υπολογισμό της κανονικής αξίας για τους σκοπούς των ερευνών αντιντάμπινγκ) [62].

63. Ενώ η απόφαση Nakajima μπορεί να ερμηνευθεί ως περίπτωση στην οποία συνάγεται ασφαλώς το συμπέρασμα ότι η Ένωση είχε την πρόθεση να τηρήσει τους κανόνες του ΠΟΕ, η απόφαση Rusal Armenal θα πρέπει, αντιστοίχως, να ερμηνευθεί ως περίπτωση στην οποία η Ένωση ενδεχομένως επιθυμούσε ή και *δεν* επιθυμούσε να συμμορφωθεί προς τις δεσμεύσεις της έναντι του ΠΟΕ. Η δεύτερη αυτή περίπτωση δικαιολογεί τον περιορισμό των εξουσιών δικαστικού ελέγχου του Δικαστηρίου με βάση την αιτιολόγηση της ιδιαίτερης φύσεως και οικονομίας του συστήματος του ΠΟΕ.

64. Ως εκ τούτου, στις περιπτώσεις που έχει εφαρμογή η απόφαση Rusal Armenal δεν εφαρμόζεται η απόφαση Nakajima.

65. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, επιβάλλεται να εξεταστεί εάν, στην υπό κρίση υπόθεση, υπάρχουν λόγοι για τους οποίους το Δικαστήριο θα πρέπει να απόσχει από τον δικαστικό έλεγχο του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού υπό το πρίσμα του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

Β. Ανάλυση του πρώτου λόγου αναιρέσεως

66. Προς στήριξη της αιτιάσεώς της ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο μέτρο που έκρινε ότι δεν μπορεί να αποφανθεί επί της φερόμενης ασυμβατότητας του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, με το άρθρο 15 του πρωτοκόλλου

[61] Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά Hubei Xinyegang Special Tube (C-891/19 P, EU:C:2022:38, σκέψεις 30 και 34). Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι λόγω του ότι η διάταξη του άρθρου 3 του βασικού κανονισμού μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι, ουσιαστικά, ταυτόσημη με αυτή του άρθρου 3 της συμφωνίας αντιντάμπινγκ, το Δικαστήριο μπορεί να ερμηνεύσει την πρώτη διάταξη παραπέμποντας στην ερμηνεία που έχει αποδώσει στη δεύτερη το Όργανο Επιλύσεως Διαφορών του ΠΟΕ.

[62] Απόφαση Rusal Armenal (σκέψεις 47 και 48).

προσχωρήσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει δύο επιχειρήματα. Αφενός, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι στην υπό κρίση υπόθεση έχει εφαρμογή η απόφαση Nakajima. Αφετέρου, υποστηρίζει ότι δεν έχει εφαρμογή η απόφαση Rusal Armenal.

67. Η ανάλυση θα μπορούσε να αντιστραφεί και να εξεταστεί αρχικώς εάν μπορεί να τύχει εφαρμογής η απόφαση Rusal Armenal. Πιθανή θετική απάντηση θα σήμαινε, όπως διευκρινίζεται στο σημείο 64 των παρουσών προτάσεων, ότι, αυτομάτως, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής η απόφαση Nakajima. Ωστόσο, χάριν πληρότητας, θα εξετάσω χωριστά αμφότερα τα εν λόγω επιχειρήματα.

68. Στο πλαίσιο του πρώτου επιχειρήματός της, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η περίπτωσή της μπορεί να συγκριθεί με εκείνη της υποθέσεως Nakajima. Διατείνεται ότι η πρόταση του 2001, και ιδίως οι σκέψεις 54 και 55 της αιτιολογικής εκθέσεώς της, καταδεικνύουν τη σαφή πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης να εφαρμόσει το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως στο πλαίσιο του βασικού κανονισμού.

69. Η κρισιμότητα της προτάσεως του 2001 εν προκειμένω μπορεί να ανατραπεί χωρίς ιδιαίτερη δυσχέρεια. Εάν η απόφαση Nakajima ερμηνευθεί υπό στενή έννοια, μόνο όταν υπάρχει ρητή αναφορά σε αυτήν καθεαυτήν τη νομοθετική πράξη ότι ο νομοθέτης είχε πρόθεση να εφαρμόσει, στο δίκαιο της Ένωσης, ορισμένες υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν δυνάμει των συμφωνιών του ΠΟΕ, μπορεί το Δικαστήριο να ασκήσει την εξουσία δικαιοδοτικού ελέγχου του[63].

70. Ουδεμία τέτοια πρόθεση εφαρμογής του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως δεν προκύπτει από τον βασικό κανονισμό. Όπως εξήγησαν η Επιτροπή, οι παρεμβαίνουσες, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, τόσο με τις γραπτές τους παρατηρήσεις όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η πρόταση του 2001 ουδόλως συνδέεται με τη νομοθετική διαδικασία που κατέληξε στη θέσπιση του βασικού κανονισμού ή, έστω, του άρθρου 2, παράγραφος 7, του εν λόγω κανονισμού υπό τη μορφή που ίσχυε κατά τον χρόνο της σχετικής έρευνας. Η αναιρεσείουσα δεν μπόρεσε να αντικρούσει αυτή την εξήγηση. Παράλληλα, ούτε στο κείμενο ούτε στα προπαρασκευαστικά έγγραφα της συγκεκριμένης νομοθετικής πράξεως αναφέρεται οποιαδήποτε πρόθεση εφαρμογής του άρθρου 15 του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

71. Ωστόσο, εάν η απόφαση Nakajima ερμηνευθεί ευρέως, δηλαδή υπό την έννοια ότι απαιτεί τη διενέργεια δικαστικού ελέγχου σε κάθε περίπτωση που το Δικαστήριο μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο νομοθέτης δεν είχε πρόθεση να παρεκκλίνει από τις υποχρεώσεις του δυνάμει του ΠΟΕ, το επιχείρημα της αναιρεσείουσας σχετικά με τις προθέσεις που εκφράζονται σε επίπεδο ΠΟΕ δεν μπορεί να αγνοηθεί εντελώς. Παράλληλα, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η υποτιθέμενη πρόθεση που εκφράστηκε σε ένα μόνο προπαρασκευαστικό έγγραφο από την Επιτροπή και δεν επαναλήφθηκε στο νομοθέτημα του Συμβουλίου διά του οποίου η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε τις αντίστοιχες δεσμεύσεις δυνάμει του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως ή, ενδεχομένως, από το Συμβούλιο ως συννομοθέτη, ουδόλως αρκεί για μια καθοριστικής σημασίας διαπίστωση επί του συγκεκριμένου ζητήματος. Όπως ορθώς διευκρίνισε το Συμβούλιο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δηλώσεις οι οποίες υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο διεθνών διαπραγματεύσεων δεν μπορούν, τουλάχιστον όχι αφ' εαυτού τους, να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να καταγνωσθεί η νομοθετική πρόθεση που υποκρύπτεται πίσω από τις νομικές πράξεις που έχουν θεσπίσει εσωτερικώς τα θεσμικά όργανα.

[63] Υπενθυμίζεται ότι η απόφαση Nakajima αφορούσε μια κατάσταση στην οποία η νομοθετική πρόθεση εφαρμογής υποχρεώσεως βάσει του διεθνούς δικαίου που ήταν δεσμευτική για την Ένωση εκφραζόταν ρητώς στο ίδιο το έγγραφο με το οποίο ζητείτο η εφαρμογή της υποχρεώσεως αυτής.

72. Η αναιρεσείουσα δεν μπόρεσε επίσης να παράσχει οποιαδήποτε άλλη ένδειξη της προθέσεως του νομοθέτη της Ένωσης να μην παρεκκλίνει από το πρωτόκολλο προσχωρήσεως. Ομοίως, όπως υπογράμμισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση το Κοινοβούλιο, ο βασικός κανονισμός τροποποιήθηκε αρκετές φορές από το 2001, ήτοι μετά τη θέση του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως σε ισχύ. Σε καμία από αυτές τις περιπτώσεις δεν τροποποιήθηκε το γράμμα του προκειμένου να αποτυπωθεί η λήξη της δεκαπενταετούς περιόδου που προβλέπεται από το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως, ούτε ανευρίσκεται οποιαδήποτε ένδειξη προθέσεως αντίστοιχης προσαρμογής του βασικού κανονισμού στις κρίσιμες αιτιολογικές σκέψεις ή τα προπαρασκευαστικά έγγραφα των τροποποιητικών νομοθετημάτων [64].

73. Ως εκ τούτου, η περίπτωση της υπό κρίση υποθέσεως διαφέρει από εκείνη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως Nakajima. Δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε την πρόθεση να εφαρμόσει το πρωτόκολλο προσχωρήσεως στο άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, ούτε μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι δεν είχε την πρόθεση να παρεκκλίνει από αυτό μέσω της εν λόγω διατάξεως.

74. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο δεν έσφαλε στην εκτίμησή του στη σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

75. Τούτο με οδηγεί στο δεύτερο επιχείρημα της αναιρεσείουσας, κατά το οποίο το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα ότι η απόφαση Rusal Armenal είχε εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση και βάσει αυτής μπορούσε να διατυπωθεί το συμπέρασμα ότι ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού εφαρμόζεται στην Κίνα και μετά τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται από το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

76. Πράγματι, εάν θεωρηθεί ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού συνιστά ένα ιδιαίτερο καθεστώς, το οποίο υιοθέτησε ο νομοθέτης της Ένωσης για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας όσον αφορά τις εισαγωγές από την Κίνα, όπως κρίθηκε ότι ίσχυε για τις εισαγωγές από την Αρμενία με την απόφαση Rusal Armenal, ο δικαστικός έλεγχος δεν δικαιολογείται.

77. Στην απόφαση Rusal Armenal, το Δικαστήριο εξέτασε εάν το άρθρο 2, παράγραφος 7, του κανονισμού (ΕΚ) 384/96 (υπό την εκδοχή του βασικού κανονισμού που ίσχυε κατά τον χρόνο εκείνο), ερμηνευόμενο κατ' αντιδιαστολή με τις αιτιολογικές σκέψεις του εν λόγω κανονισμού, έχει την έννοια ότι υπάρχει πρόθεση εφαρμογής ορισμένων υποχρεώσεων βάσει της ΣΑ.

[64] Το άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχεία α' και β', προστέθηκαν στον κανονισμό (ΕΚ) 384/96 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1995, για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΕ 1996,L 56, σ. 1), μετά την τροποποίηση του τελευταίου το 1998 από τον κανονισμό (ΕΚ) 905/98 του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 1998 (ΕΕ 1998, L 128, σ. 18). Το άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β', σε αυτή την έκδοση του κανονισμού, αναφερόταν ήδη ρητώς στην Κίνα, σε συνδυασμό με τη Ρωσία. Το 2000, με τον κανονισμό (ΕΚ) 2238/2000 του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2000 (ΕΕ 2000,L 257, σ. 2), τρεις ακόμη χώρες προστέθηκαν στο άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β'– η Ουκρανία, το Βιετνάμ και το Καζακστάν. Το 2002, με τον κανονισμό (ΕΚ) 1972/2002 του Συμβουλίου, της 5ης Νοεμβρίου 2002 (ΕΕ 2002,L 305, σ. 1) η Ρωσία απαλείφθηκε από το κείμενο του άρθρου 2, παράγραφος 7, στοιχείο β'. Η Ουκρανία την ακολούθησε το 2005, με τροποποίηση μέσω του κανονισμού (ΕΚ) 2117/2005 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 2005 (ΕΕ 2005,L 340, σ. 17). Μεταγενέστερες τροποποιήσεις στον (τότε) βασικό κανονισμό, συμπεριλαμβανομένων των κωδικοποιήσεων του 2009 [κανονισμός (ΕΚ) 1225/2009 του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΕ 2009, L 343, σ. 51)] και του 2016 (κανονισμός 2016/1036), δεν επέφεραν τροποποιήσεις στο άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β', ή τη συμπερίληψη της Κίνας σε αυτό, μέχρι την προσθήκη της μεθοδολογίας των «σημαντικών στρεβλώσεων» μέσω του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2321του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2017, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1036 για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1037 για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο επιδοτήσεων εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2017, L 338, σ. 1).

78. Το σκεπτικό της εν λόγω αποφάσεως μπορεί να συνοψιστεί σε τρία στάδια. Πρώτον, το Δικαστήριο εξέτασε εάν η αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού 384/96, η οποία διευκρινίζει ότι το «κείμενο» της «νέας» ΣΑ του ΠΟΕ θα έπρεπε «να ενσωματωθεί κατά το δυνατόν στην κοινοτική νομοθεσία» είναι αρκούντως ακριβής ώστε να θεωρηθεί ότι συνιστά έκφραση της προθέσεως του νομοθέτη της Ένωσης να εφαρμόσει την εν λόγω συμφωνία στο δίκαιο της Ένωσης. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τούτο δεν ισχύει[65]. Δεύτερον, το Δικαστήριο εξέτασε ειδικώς το άρθρο 2, παράγραφος 7, του κανονισμού 384/96. Παρατήρησε ότι, από την αιτιολογική σκέψη 7 του εν λόγω κανονισμού, συνάγεται ότι ο νομοθέτης της Ένωσης επεδίωξε να θεσπίσει «ειδικό καθεστώς με τους λεπτομερείς κανόνες για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας σε σχέση με εισαγωγές προελεύσεως χωρών που δεν διαθέτουν οικονομία αγοράς […]» το οποίο αποκλίνει από τους κοινούς κανόνες που περιέχονται στο άρθρο 2, παράγραφοι 1 έως 6, του κανονισμού 384/96 για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας[66]. Τέλος, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η ΣΑ δεν περιέχει ειδικούς κανόνες για τις χώρες που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς. Συνεπώς, δεν μπορεί να διαπιστωθεί οποιαδήποτε αντιστοιχία μεταξύ του άρθρου 2, παράγραφος 7, του κανονισμού 384/96 και του άρθρου 2 της ΣΑ[67]. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το καθεστώς που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 7, του κανονισμού 384/96, συνιστά «την έκφραση της βουλήσεως του νομοθέτη της Ένωσης για υιοθέτηση, στον τομέα αυτόν, προσεγγίσεως η οποία προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης»[68].

79. Μπορεί το σκεπτικό αυτό να εφαρμοστεί κατά τρόπο αυτόματο στην περίπτωση της υπό κρίση υποθέσεως;

80. Πρώτον, ο κανονισμός 384/96 (η έκδοση του βασικού κανονισμού που είχε εφαρμογή στην υπόθεση Rusal Armenal) αντικαταστάθηκε αρχικώς από τον κανονισμό 1225/2009 και, ακολούθως, από τον κανονισμό 2016/1036 (ο οποίος είναι εφαρμοστέος στην υπό κρίση υπόθεση). Δεύτερον, η απόφαση Rusal Armenal αφορούσε εισαγωγές από την Αρμενία και όχι από την Κίνα. Συνεπώς, το Δικαστήριο εξέτασε τη δυνατότητα δικαστικού ελέγχου του κανονισμού 384/96 υπό το πρίσμα της ΣΑ, αλλά όχι υπό το πρίσμα του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

81. Φρονώ ότι η απόφαση Rusal Armenal δεν μπορεί να εφαρμοστεί αυτομάτως στην υπό κρίση υπόθεση. Εντούτοις, κατά τη γνώμη μου, το καθεστώς ντάμπινγκ για τις εισαγωγές από την Κίνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια ειδική νομοθετική επιλογή της Ένωσης χρησιμοποιώντας την ίδια λογική που υιοθετήθηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση Rusal Armenal.

82. Όσον αφορά την πρώτη διαφορά μεταξύ των δύο αυτών περιπτώσεων, οι κρίσιμες διατάξεις του βασικού κανονισμού που ήταν εφαρμοστέες στην υπόθεση Rusal Armenal και οι εφαρμοστέες στην υπό κρίση υπόθεση δεν διαφέρουν, πέραν ορισμένων επιμέρους στοιχείων τα οποία ουδόλως επηρεάζουν την προκείμενη ανάλυση. Επιπλέον, στην αγγλική γλώσσα, η αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού 384/96, η οποία ελέγχθηκε στο πλαίσιο της αποφάσεως Rusal Armenal, διευκρινίζει ότι η ΣΑ επιδιώχθηκε να ενσωματωθεί στην παράγωγη νομοθεσία της Ένωσης «as far as possible» [στα ελληνικά έχει αποδοθεί ως «κατά το δυνατόν»]. Αντιθέτως, η αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού 2016/1036, και πάλι στην αγγλική γλώσσα, αναφέρει ότι το κείμενο της ΣΑ θα πρέπει να αποτυπωθεί στη νομοθεσία της Ένωσης «to the best extent

65 Απόφαση Rusal Armenal (σκέψη 52).

66 Όπ.π. (σκέψη 47).

67 Όπ.π. (σκέψη 50).

68 Όπ.π. (σκέψεις 47 έως 50 και 53).

possible» [στα ελληνικά έχει αποδοθεί και πάλι ως «κατά το δυνατόν»] [69]. Αδυνατώ να διακρίνω κάποια σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο αυτών διατυπώσεων. Συνεπώς, μπορεί να συναχθεί ότι, όπως και στην απόφαση Rusal Armenal, η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε μεν την πρόθεση να εφαρμόσει τη ΣΑ, αλλά όχι, κατ' ανάγκην, όλες τις διατάξεις της.

83. Η δεύτερη διαφορά μεταξύ της καταστάσεως που ίσχυε στην υπόθεση Rusal Armenal και της υπό κρίση υποθέσεως έγκειται ενδεχομένως στο γεγονός ότι, εν προκειμένω, το σημείο αναφοράς για τον έλεγχο της νομιμότητας του βασικού κανονισμού, και όχι της ΣΑ, είναι το πρωτόκολλο προσχωρήσεως ενός (σημαντικού) μέλους του ΠΟΕ.

84. Η διαφορά αυτή ενδέχεται να είναι σημαντική από διάφορες απόψεις. Αφενός, το επιχείρημα που χρησιμοποιήθηκε στην απόφαση Rusal Armenal ότι η ΣΑ δεν περιέχει διατάξεις σχετικές με χώρες που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς, όπερ σημαίνει ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εφαρμογή του, δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που το πρωτόκολλο προσχωρήσεως χρησιμοποιείται πράγματι ως σημείο αναφοράς για τον δικαστικό έλεγχο. Συγκεκριμένα, το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως χρησιμοποιεί τη φράση «οικονομία της αγοράς» και προβλέπει, δυνάμει του άρθρου 15, στοιχείο α', του εν λόγω κανονισμού, την επιλογή της διαφορετικής αντιμετωπίσεως των εισαγωγών από την Κίνα δυνάμει ορισμένων προϋποθέσεων [70]. Το επιχείρημα αυτό συνηγορεί υπέρ της εκτιμήσεως ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β', του βασικού κανονισμού και η μεθοδολογία που εφαρμόζεται δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 7, στοιχείο α', του ίδιου κανονισμού, σχετικά με τον υπολογισμό της κανονικής αξίας για τις χώρες που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς, αποτελούν την εφαρμογή του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως για τη συγκεκριμένη περίπτωση της Κίνας.

85. Από την άλλη πλευρά, μολονότι οι αιτιολογικές σκέψεις του βασικού κανονισμού (στις διάφορες εκδόσεις του) απαιτούν προσαρμογές στη ΣΑ «as far as possible» ή «to the best extent possible», ουδεμία αιτιολογική σκέψη υφίσταται η οποία έστω και να αναφέρει το πρωτόκολλο προσχωρήσεως. Το επιχείρημα αυτό κατατείνει στο συμπέρασμα ότι το καθεστώς για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας για εισαγωγές από την Κίνα προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης και δεν αποσκοπεί στην εφαρμογή του εν λόγω πρωτοκόλλου.

86. Επιπροσθέτως, λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων που προέβαλαν τα θεσμικά όργανα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σύμφωνα με τα οποία η ιδιαίτερη αντιμετώπιση της Κίνας από την Ένωση προηγήθηκε χρονικά της εντάξεως της Κίνας στον ΠΟΕ και δεν μεταβλήθηκε ακολούθως, τείνω να ερμηνεύσω το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού ως ειδικό καθεστώς της Ένωσης σε σχέση με την Κίνα παρά την ύπαρξη και τον δεσμευτικό χαρακτήρα του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως.

87. Το συμπέρασμα αυτό δικαιολογεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου να μην ασκήσει την εξουσία δικαιοδοτικού ελέγχου του.

[69] Η γλωσσική αυτή απόκλιση μεταξύ των δύο κανονισμών δεν υφίσταται σε όλες τις γλώσσες. Για παράδειγμα, ενώ η διαφορά αυτή εντοπίζεται στο γερμανικό, το ολλανδικό και το ιταλικό κείμενο, δεν εντοπίζεται στο ισπανικό, το γαλλικό και το πορτογαλικό κείμενο.

[70] Όπως παρατηρεί ο Zang «όλες οι προγενέστερες της ΓΣΔΕ 1947 προσχωρήσεις από χώρες που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς, δηλαδή της Πολωνίας, της Ρουμανίας και της Ουγγαρίας – περιλαμβάνουν παρεμφερείς διατάξεις με αυτές του άρθρου 15· ωστόσο, καμία εξ αυτών δεν παραπέμπει ρητώς σε χώρες με ή χωρίς οικονομία της αγοράς. Συνεπώς […] το άρθρο 15 αποτελεί την πρώτη διάταξη του ΠΟΕ που χρησιμοποιεί ρητώς τις έννοιες αυτές». Zang, M.Q., «The WTO contingent trade instruments against China: what does accession bring?», *International and Comparative Law Quarterly*, τεύχος 58, Απρίλιος 2009, σ. 321 έως 351, και ειδικώς σ. 324 έως 325.

88. Επιπλέον, όπως ακριβώς συμβαίνει με τη ΣΑ, το πρωτόκολλο προσχωρήσεως αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των συμφωνιών του ΠΟΕ[71]. Ως τέτοιο, πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως οποιοδήποτε άλλο μέρος των συμφωνιών αυτών. Όπως επιβεβαιώθηκε τόσο από το Γενικό Δικαστήριο[72] όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση στην υπό κρίση υπόθεση, η αναιρεσείουσα δεν το αμφισβητεί αυτό. Ως εκ τούτου, η ευέλικτη φύση του συστήματος του ΠΟΕ που χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για τον δικαστικό περιορισμό είναι επίσης εφαρμοστέα σε σχέση με το πρωτόκολλο προσχωρήσεως.

89. Τέλος, υπάρχει ένα σαφές και πρόσφατο νομολογιακό προηγούμενο σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής της λογικής της αποφάσεως Rusal Armenal σε εισαγωγές από την Κίνα. Χωρίς να υπεισέλθει στις πιθανές διαφορές μεταξύ των καταστάσεων της Αρμενίας και της Κίνας, στην απόφαση που εξέδωσε επί της υποθέσεως Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο επικαλέστηκε την απόφαση Rusal Armenal[73]. Εξετάζοντας επιχειρήματα σχεδόν πανομοιότυπα με αυτά που προβάλλει η αναιρεσείουσα στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 15 του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως προκειμένου να αμφισβητηθεί το κύρος του εκτελεστικού κανονισμού με τον οποίο εφαρμόζεται το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού σε εισαγωγές από την Κίνα, καθόσον το άρθρο αυτό αποτελεί την έκφραση προσεγγίσεως που προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης[74].

90. Ομολογουμένως, η απόφαση Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals κατά Επιτροπής αφορούσε πραγματικές περιστάσεις οι οποίες ήταν κατά τι διαφορετικές από τις επίμαχες στην υπό κρίση υπόθεση. Σε αντίθεση με την υπό κρίση υπόθεση, η υποκείμενη έρευνα κινήθηκε πριν από τη λήξη της δεκαπενταετούς περιόδου που προβλέπεται από το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως[75].

91. Ωστόσο, το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Δικαστήριο στην απόφαση εκείνη είναι περισσότερο γενικό παρά συγκεκριμένο ως προς τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά: η λογική της αποφάσεως Rusal Armenal πρέπει να θεωρηθεί ότι εφαρμόζεται γενικώς[76] στο άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού και όχι μόνο σε σχέση με το συγκεκριμένο πραγματικό

[71] Βλ., για παράδειγμα, άρθρο 1.2 του μέρους Ι του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως της Κίνας (το οποίο αναφέρει ότι το πρωτόκολλο «αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συμφωνίας του ΠΟΕ». Κατ' αναλογίαν, βλ., επίσης, αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2019, Zhejiang India Pipeline Industry κατά Επιτροπής (Τ-228/17, EU:T:2019:619, σκέψη 97) (η οποία έκρινε ότι το πρωτόκολλο προσχωρήσεως της Κίνας συνιστά «μέρος του συνόλου των συμφωνιών που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο του ΠΟΕ») και της 5ης Μαΐου 2021, Acron κ.λπ. κατά Επιτροπής (Τ-45/19, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2021:238, σκέψη 105) (η οποία έκρινε ότι το πρωτόκολλο προσχωρήσεως της Ρωσίας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συμφωνίας του ΠΟΕ). Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η αντιμετώπιση αυτή δεν αφορά αποκλειστικά τα πρωτόκολλα προσχωρήσεως, καθόσον το άρθρο ΙΙ, παράγραφος 2, της συμφωνίας του ΠΟΕ αποσαφηνίζει ότι οι συμφωνίες και οι συναφείς νομικές πράξεις συμπεριλαμβανομένων των παραρτημάτων 1, 2 και 3 της εν λόγω συμφωνίας αποτελούν «αναπόσπαστα μέρη» της εν λόγω συμφωνίας.

[72] Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, σκέψη 63 (στην οποία διευκρινίζεται ότι «η αναιρεσείουσα επιβεβαίωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι ουδέποτε υποστήριξε ότι οι συμφωνίες του ΠΟΕ ή το πρωτόκολλο προσχωρήσεως έχουν άμεσο αποτέλεσμα εν γένει»).

[73] Απόφαση της 5ης Μαΐου 2022 (C-718/20 P, EU:C:2022:362).

[74] Όπ.π. (σκέψεις 88, 89 και 91).

[75] Όπ.π. (σκέψη 18), στην οποία διευκρινίζεται ότι η Επιτροπή κίνησε την επίμαχη επανεξέταση ενόψει της λήξεως ισχύος στις 10 Δεκεμβρίου 2016.

[76] Αυτή η ερμηνεία της αποφάσεως Rusal Armenal ως αποφάσεως που χαρακτηρίζει το συνολικό σύστημα που θεσπίζεται δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, ως ιδιαίτερη νομοθετική επιλογή της Ένωσης όσον αφορά τις χώρες που μνημονεύονται στο άρθρο αυτό, συνδράμει στην παράβλεψη των λοιπών διαφορών μεταξύ της υποθέσεως εκείνης και της υπό κρίση υποθέσεως. Δηλαδή, η Αρμενία συγκαταλέγεται στο άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο α, του βασικού κανονισμού, μεταξύ των χωρών που δεν διαθέτουν οικονομία της αγοράς στις οποίες ανέκαθεν εφαρμοζόταν η μεθοδολογία της «ανάλογης χώρας». Από την πλευρά της, η Κίνα απαριθμείται στο άρθρο 2, παράγραφος 7, στοιχείο β', του βασικού κανονισμού, το οποίο απαιτεί τη χρήση της μεθοδολογίας της ανάλογης χώρας όταν ο επίμαχος συνεργαζόμενος παραγωγός-εξαγωγέας δεν μπορεί να αποδείξει ότι «υπόκειται σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς [του στοιχείου γ' της ίδιας διατάξεως] […] όσον αφορά την κατασκευή και πώληση του οικείου ομοειδούς προϊόντος».

και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η έκδοση της εν λόγω αποφάσεως. Ουδεμία ένδειξη υπάρχει ότι στην απόφαση Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals κατά Επιτροπής το Δικαστήριο έκρινε ως σημαντική τη χρονική στιγμή κινήσεως της επίμαχης έρευνας.

92. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η αναιρεσείουσα δεν μπόρεσε να εξηγήσει με ποιον τρόπο αυτή η χρονική διαφορά θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα, όπως για παράδειγμα ότι στην υπό κρίση υπόθεση το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού δεν αντικατοπτρίζει πλέον καθεστώς που προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης.

93. Συνεπώς, ακόμη και μετά τον Δεκέμβριο του 2016, το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά καθεστώς που προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης και προβλέπει διαφορετική αντιμετώπιση για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας για εισαγωγές από έναν ορισμένο αριθμό χωρών, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας.

94. Ωστόσο, το συμπέρασμα ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, όπως εφαρμόζεται στις εισαγωγές από την Κίνα, συνιστά καθεστώς που προσιδιάζει στην έννομη τάξη της Ένωσης δεν σημαίνει από μόνο του ότι το καθεστώς αυτό αντίκειται στο άρθρο 15 του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως. Σημαίνει απλώς ότι το Δικαστήριο δύναται να αποφασίσει να απόσχει από την άσκηση του δικαιοδοτικού του ελέγχου σχετικά τη συμβατότητα του πρώτου με το τελευταίο.

95. Κατά συνέπεια, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο ειδικός ενωσιακού δικαίου χαρακτήρας του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού αποτελεί λόγο για τον οποίο το Δικαστήριο μπορεί να απόσχει από τον δικαστικό έλεγχο πράξεων των θεσμικών οργάνων όσον αφορά το πρωτόκολλο προσχωρήσεως, είτε πριν είτε μετά τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται από το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου αυτού. Για τον ίδιο αυτό λόγο, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει τις συνέπειες του άρθρου 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η διάταξη αυτή παρέμεινε σε ισχύ, και εάν ναι, ποια τμήματα της εν λόγω διατάξεως παρέμειναν σε ισχύ μετά την 11η Δεκεμβρίου 2016 και κατά πόσον αυτά τα τμήματα που παρέμειναν σε ισχύ, εάν υπάρχουν, εξακολουθούν να επιτρέπουν στην Επιτροπή να χρησιμοποιήσει τη μεθοδολογία της ανάλογης χώρας για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας των εισαγωγών από Κινέζους παραγωγούς όπως η αναιρεσείουσα[77].

[77] Χάριν πληρότητας, οφείλω να προσθέσω ότι, μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει καμία απόφαση του Οργάνου Επιλύσεως Διαφορών του ΠΟΕ σχετικά με τις συνέπειες της λήξεως της περιόδου που προβλέπεται από το άρθρο 15, στοιχείο δ', του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως και της δυνατότητας χρήσεως μεθοδολογίας η οποία δεν στηρίζεται στην αυστηρή σύγκριση μεταξύ των εγχώριων τιμών ή δαπανών στην Κίνα, είτε με βάση το πρωτόκολλο προσχωρήσεως είτε με βάση τη ΣΑ. Πράγματι, μολονότι η Κίνα κίνησε τη διαδικασία επιλύσεως της διαφοράς κατά της Ένωσης αμέσως μετά τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται από το πρωτόκολλο, εντούτοις, τον Ιούνιο του 2019, ζήτησε την αναστολή της εν λόγω ένδικης διαδικασίας. Η εξουσιοδότηση της Επιτροπής που συστήθηκε για την επίλυση της διαφοράς στην υπόθεση European Union – Measures related to price comparison methodologies (WT/DS516), η οποία αφορούσε αυτό ακριβώς το ζήτημα, έληξε στις 15 Ιουνίου 2020 (βλ. ανακοίνωση της Γραμματείας του ΠΟΕ της ίδιας εκείνης ημέρας, WT/DS516/14). Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Zhou, W. και Qu, X., «Confronting the "Non-Market Economy" Treatment: The Evolving World Trade Organisation Jurisprudence on Anti-Dumping and China's Recent Practices», *Journal of International Dispute Settlement*, τεύχος 13(3), 2022, σ. 1 έως 22, και ειδικώς σ. 6 έως 7. Παράλληλα, οι ακαδημαϊκές απόψεις σχετικά με τις συνέπειες της λήξεως διαφέρουν. Ορισμένοι ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι τίποτα δεν έχει αλλάξει, δεδομένου ότι μόνον το άρθρο 15, στοιχείο α, σημείο ii, του πρωτοκόλλου προσχωρήσεως έληξε, ενώ παρέμειναν αμετάβλητα το άρθρο 15, στοιχείο α', και το άρθρο 15, στοιχείο α', σημείο i, αλλά αντεστράφη, κατά τον τρόπο αυτό, το βάρος αποδείξεως που απαιτείται προκειμένου να υπάρξει παρέκκλιση από τους κανόνες για τον υπολογισμό της κανονικής αξίας που περιέχονται στο άρθρο 2 της ΣΑ. Άλλοι έχουν την άποψη ότι η λήξη ισχύος του άρθρου 15, στοιχείο α', σημείοii, επηρεάζει όλο το στοιχείο α'. Τέλος, άλλοι, όπως η αναιρεσείουσα, φρονούν ότι από τη λήξη της εν λόγω χρονικής περιόδου, η Κίνα θα πρέπει, ανεπιφύλακτα, να λογίζεται ως χώρα με οικονομία της αγοράς. Βλ., μεταξύ άλλων, Graafsma, F., Kumashova, E., «In re China's Protocol of Accession and the Anti-Dumping Agreement: Temporary Derogation or Permanent Modification?», *Global Trade and Customs Journal*, τεύχος 9(4), 2014, σ. 154 έως 159· Lee, J., «China's Nonmarket Economy Treatment and US Trade Remedy Actions», *Journal of World Trade*, τεύχος 51(3), 2017, σ. 495 έως 516· Suse, A., «Old Wine in a New Bottle: the EU's Response to the Expiry of Section 15(a)(ii) of China's WTO Protocol of Accession», *Journal of International Economic Law*, τεύχος 20(4), 2017, σ. 951 έως 977· και «China: NME at the Gates? Article 15 of China's WTO Accession Protocol: A multi-perspective analysis», έγγραφο έρευνας, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ασιατικών Σπουδών, Βρυξέλλες, 2016.

96. Εξ αυτού συνάγεται ότι ουδείς λόγος συντρέχει να θεωρηθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε στην εκτίμησή του στη σκέψη 65 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

97. Τέλος, θα εξετάσω συνοπτικώς το επικουρικό επιχείρημα της αναιρεσείουσας σχετικά με την προβαλλόμενη ύπαρξη μιας «τρίτης εξαιρέσεως», διαφορετικής από αυτές που προέκυψαν από τις αποφάσεις Nakajima και Fediol. Ως προς το επιχείρημα αυτό, η αναιρεσείουσα επικαλείται και πάλι την πρόταση του 2001, υποστηρίζοντας ότι μπορεί ευλόγως να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το άρθρο 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού, το οποίο προηγείται χρονικώς της εν λόγω προτάσεως, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται πλέον στις εισαγωγές από την Κίνα από τις 11 Δεκεμβρίου 2016 και εντεύθεν.

98. Όπως έχω ήδη εξηγήσει, δεν διακρίνω, κατ' αρχήν, κανένα λόγο για τον οποίο το Δικαστήριο δεν πρέπει να αποφασίσει σε άλλες περιπτώσεις, διαφορετικές από αυτές των υποθέσεων Nakajima ή Fediol, να ασκήσει τον δικαιοδοτικό του έλεγχο υπό το πρίσμα του δικαίου του ΠΟΕ. Η σχετική απόφαση πρέπει να στηρίζεται στη σαφή παραδοχή ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν προτίθετο να παρεκκλίνει από το δίκαιο του ΠΟΕ. Ωστόσο, οφείλω να ομολογήσω ότι, και με τις καλύτερες προθέσεις, ακόμη δυσκολεύομαι να κατανοήσω με ποιον ακριβώς τρόπο θα μπορούσε να λειτουργήσει η πρόταση της αναιρεσείουσας περί υπάρξεως μιας «τρίτης εξαιρέσεως» ή πώς αυτή διαφέρει από την εξαίρεση της αποφάσεως Nakajima.

99. Υποθέτω ότι ο μοναδικός τρόπος με τον οποίο θα μπορούσαν να ερμηνευθούν οι διευκρινίσεις που παρέσχε η αναιρεσείουσα, τόσο με τις γραπτές της παρατηρήσεις όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, είναι ότι η εξαίρεση αυτή δεν συνδέεται με το ζήτημα της μη εφαρμογής του άρθρου 2, παράγραφος 7, του βασικού κανονισμού λόγω της ασυμβατότητάς του με το πρωτόκολλο προσχωρήσεως αλλά, αντιθέτως, με την υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας. Ωστόσο, όπως ορθώς υπογράμμισε η Επιτροπή στο πλαίσιο της επ' ακροατηρίου συζήτησης, για το τελευταίο αυτό ζήτημα, το οποίο επίσης εγέρθηκε (και απορρίφθηκε) στην πρωτοβάθμια δίκη, δεν ασκήθηκε αναίρεση[78]. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δεν επιτρέπεται να εξετάσει το συγκεκριμένο επιχείρημα[79].

100. Παρά ταύτα, επιθυμώ να εκφράσω την άποψή μου σύμφωνα με την οποία οι ίδιοι λόγοι που συνηγορούν υπέρ του περιορισμού της εξουσίας δικαιοδοτικού ελέγχου του Δικαστηρίου πρέπει να ισχύουν εξίσου και στην υποχρέωση του Δικαστηρίου να ερμηνεύει το δίκαιο της Ένωσης (εν προκειμένω τον βασικό κανονισμό) σύμφωνα με το δίκαιο του ΠΟΕ (εν προκειμένω το πρωτόκολλο προσχωρήσεως). Όπως γίνεται δεκτό εντός του πλαισίου της έννομης τάξης της Ένωσης, η υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας απαιτεί από τον ερμηνεύοντα δικαστή να προβαίνει σε κάθε δυνατή ενέργεια ώστε να καταλήξει σε μια λύση που συμμορφώνεται προς κανόνα δικαίου της Ένωσης σε σχέση με τον οποίο ερμηνεύει κανόνα του διεθνούς δικαίου[80].

[78] Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψη 68). Τούτου λεχθέντος, θεωρώ περίεργο το γεγονός ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν είναι δυνατή η σύμφωνη ερμηνεία χωρίς να προσδιορίσει το αποτέλεσμα στο οποίο θα οδηγούσε η ερμηνεία αυτή.

[79] Όπως απορρέει από το άρθρο 169, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου (το οποίο απαιτεί η αίτηση αναιρέσεως να προσδιορίζει με ακρίβεια τα αμφισβητούμενα σημεία του σκεπτικού της αποφάσεως της οποίας την εξαφάνιση ζητεί ο αναιρεσείων καθώς και τα νομικά επιχειρήματα που προβάλλονται ειδικώς προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως). Πρβλ., επίσης, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, EFIM κατά Επιτροπής (C-56/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:575, σκέψη 97) (με την οποία απορρίφθηκε ως απαράδεκτο κατ' αναίρεση επιχείρημα το οποίο δεν αμφισβητούσε τα συμπεράσματα στα οποία είχε καταλήξει το Γενικό Δικαστήριο).

[80] Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2004, Pfeiffer κ.λπ. (C-397/01 έως C-403/01, EU:C:2004:584, σκέψη 119) και της 24ης Ιανουαρίου 2012, Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, σκέψη 27). Με την απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 73 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), το Δικαστήριο επέβαλε στον εθνικό δικαστή να απόσχει από την εφαρμογή της υφιστάμενης εθνικής νομολογίας η οποία απαιτούσε από τα εθνικά δικαστήρια να αποφανθούν ότι «αδυνατ[ούν] να ερμηνεύσ[ουν] εθνική διάταξη σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης για τον λόγο και μόνον ότι η διάταξη αυτή έχει ερμηνευθεί παγίως κατά τρόπο μη συνάδοντα προς το δίκαιο αυτό».

101. Σε περίπτωση όπως αυτή της υπό κρίση υποθέσεως, η απαίτηση να πραγματοποιηθεί κάθε δυνατή ενέργεια προκειμένου να ερμηνευθεί το δίκαιο της Ένωσης υπό το πρίσμα του δικαίου του ΠΟΕ βαρύνει το Δικαστήριο, ενώ το μοναδικό όριο συναφώς είναι η απαγόρευση ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης contra legem. Συνεπώς, εάν η ερμηνεία του δικαίου του ΠΟΕ από το Δικαστήριο είναι διαφορετική από αυτή του νομοθέτη της Ένωσης ή εάν ο νομοθέτης επιθυμεί πραγματικά να παρεκκλίνει από το δίκαιο της Ένωσης αλλά δεν το δηλώνει ρητώς (το οποίο δεν πρέπει να αποτελεί έκπληξη), η σύμφωνη ερμηνεία θα απέκλειε τη διακριτική ευχέρεια που απαιτείται ώστε η πολιτική εξουσία να έχει στη διάθεσή της όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της διαδικασίας επιλύσεως διαφορών που επιτρέπουν πολιτικούς ελιγμούς. Τούτο έρχεται σε αντίθεση με τη λογική της αιτιολογήσεως του περιορισμού της εξουσίας του Δικαστηρίου για δικαστικό έλεγχο.

102. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν βαρύνεται με σφάλμα.

VII. Πρόταση

103. Με βάση τα ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει τον πρώτο λόγο αναιρέσεως.